BONDIA® ARUBA

Diasabra 3 di Mei 2025 www.bondia.com Email: noticia@bondia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044 1,75 Florin

E

Ley di Reino...
Si of no...?

Pagina 5

Gabinete AVP-FUTURO lo introduci un maneho laboral nobo pa un mercado husto y sostenibel

Pagina 4

- **CAft ta duna conseho positivo riba presupuesto 2025** Pagina 6
- **Corsou: Selikor ta sugeri impuesto na turistanan pa financia maneho sostenible di sushi** Pagina 8
- **Merca: CDC ta reporta 216 morto infantil e temporada di gripe aki** Pagina 7

Ombudsman Sra. Jurima Bryson: "Nos ta den e fast track pa Bureau Ombudsman por habri"

Pagina 2

Venezuela: No lo suspende eleccion na teritorio cu ta den controversia cu Guyana

Pagina 10

Manifestacionnan di Dia di Obrero na Merca y rond mundo ta protesta contra agenda di Trump

Pagina 23

Entrevista cu Ombudsman Sra. Jurima Bryson (Parti 1)

"Nos ta den e fast track pa Bureau Ombudsman por habri"

Recientemente, Bon Dia Aruba a haya oportunidad pa combersa cu Aruba su prome Ombudsman, Sra. Jurima Bryson, kende a conta con e proceso di formacion y preparacion di Bureau Ombudsman ta andando, y kico hende por spera na momento cu e Bureau habri su porta pa publico.

Dia 1 di october ultimo, Sra. Bryson a huramenta como e prome Ombudsman di Aruba. Prome cu asumi e rol di Ombudsman, Sra. Bryson a studia derecho na Universidad di Leiden, y despues el a bolbe Aruba pa traha algun aña na un oficina di notario, y despues el a cuminsa su carera como abogado. Durante ultimo 12 aña, e tabatin su mesun oficina, cu pa un tempo largo tabata e unico oficina p'ariba di brug. "Abogacia ta un profesion cu mi a eherce cu hopi pasion y amor," el a conta. E tempo ey tambe el a forma parti di e bestuur di Orden di Abogado, y e tabata den comision di casonan penal pa hopi aña.

Den e area mas personal, e ta un persona cu ta gusta dedica tempo na trabaonan pa comunidad, den club di servicio, como boluntario den clubnan social y deportivo, yuda scolnan. "Esey ta algo cu mi a haya di cas. Mi mayornan semper tabata haci esey. Anto na momento cu mi a haya oportunidad pa solicita como Ombudsman, m'a pensa cu mi por haci un combinacion di mi pasion pa yuda comunidad hunto cu mi conocemento riba area legal, y tur e experticio cu mi a acumula den mi trabao como abogado, pero tambe como notario of como un trahador den un notariskantoor, awor mi por haci un combinacion di e miho di tur dos mundo y mi por duna un aporte den forma positivo na comunidad di Aruba."

Aruba a warda hopi tempo pa haya su Ombudsman, y pa e motibo aki tin hopi expectativa den comunidad pa apertura di e Bureau Ombudsman. Tocante ki dia e Bureau lo habri su porta, Sra. Bryson a splica cu ta preparando pa habri Bureau Ombudsman den e di dos mita di 2025. El a indica cu tin hopi trabao cu a haci caba y hopi trabao cu ainda mester haci, pero cu e trabaonan mas crucial pa Bureau Ombudsman ta bayendo hopi lihe. "Nos ta den e 'fast track' pa Bureau por habri," el a comenta. Sinembargo, e no por duna un fecha exacto pasobra, maske tin interes pa habri pronto, mester sigura cu tur cos ta ricibi e atencion necesario y bay di e miho manera pa garantisa cu na momento di apertura, por duna e servicio di calidad cu ciudadanonan merece.

Entre tanto, ainda tin 7 vacatura habri na e Bureau, y a extende e deadline pa aplica esakinan, cu e deadline awo di dia 9 di mei. Sra. Bryson ta apela na e hendenan cu por sinti nan mes yama, "ta cumpli cu e cualificacionnan y ta desea di tin un posicion na Bureau Ombudsman, esaki ta bo oportunidad pa aplica y mira si abo ta un di e candidatonan cu por bin forma parti di e team dinamico di Bureau Ombudsman."

Proceso di entrega keho cerca Ombudsman

Ken mag entrega keho? "E ley mes ta papia di ciudadano, di burgers," Sra. Bryson a bisa. "Esey mi por imagina mi cu kisas pa e persona cu ta lesa e ley, e por ta un poco confuso. Laga mi saca e duda aki di biaha for di hende nan mente: E ley ta papia di burgers, pero si nos lesa e contexto di e ley, y e splicacion cu ley ta duna, y e interpretacion, nos ta ripara cu e ley ta pa tur hende. Dus e no ta solamente pa ciudadanonan di Aruba, hendenan cu biba na Aruba, hendenan cu ta registra, e ta pa tur hende." Esaki ta inclui tur hende, esnan cu no ta registra, turista, y hasta mucha. "Tur hende por entrega keho cerca Ombudsman, contal cu ta cubri cu e otro rekisitonan di ley."

Tocante e otro rekisitonan, esakinan ta, prome cu tur cos, cu e keho mester bay contra un instancia manera ley ta nombra. Esaki ta nifica instancianan publico y semipublico, manera departamentonan di gobierno of fundacionnan cu ta ricibi subsidio di gobierno. "Esey ta nifica e mester ta un bestuursorgaan, tur, tur instancia di gobierno, tur dienst, tur bureau. Tur eseynan ta cay den cuadro di ley. Nos tin tambe loke ley ta yama un 'publiekrechtelijke rechtspersoon'. Esey ta instancianan cu a wordo crea door di gobierno. Mi ta duna un ehempel, un AZV, un Svb. Organonan priva cu ta ricibi placa di gobierno, y cu ta di interes general." Ademas, pa areanan di mucha y hoben, esunnan cu ta trata cu enseñansa, cuido, y cuido medico. Contra tur instancia aki por entrega un keho.

E di dos punto cu mester tene cuenta cune, prome cu acerca Ombudsman, ya mester a purba di resolve e conflicto of inkietud cerca e instancia concerni. "Esey kiermen cu ya bo mester a, di un forma, entrega un keho cerca e instancia aki caba, anto purba di boso dos mes resolve e conflicto. Ora cu bo haci esey, despues bo por entrega un keho cerca Ombudsman," Sra. Bryson a splica.

"Ley no a pone un cuadro ki tipo di keho por entrega," Bryson ta splica. "Loke ley a bisa si ta kico no por haci keho di dje. Ley a papia bo no por keha di e ley mes, dus bo no por bisa e ley aki no ta cuadra. Tambe ley a nombra cierto instancianan cu aunke nos por considera nan bestuursorganen, bo no por entrega keho contra nan." Esey ta Parlamento, Contraloria General, Raad van Advies, Ombudsman, Kinderombudsman. Tampoco un organo cu ta haci rechtspraak. Dus no por entrega keho contra un hues of un decision di un hues. "Bo por entrega un keho contra un trahador di corte si, pero no contra un hues."

Contra ambtenaar tambe por entrega keho, pues por entrega keho contra e instancia, pero tambe contra un trahador di e instancia, hasta si e trahador no ta den dienst mas. "Ban bisa e cos a sucede awo'ki, pero den tres luna e trahador no ta den funcion mas, ainda bo por entrega un keho, contal e conflicto of inkietud a sucede na momento cu e tabata den funcion."

Facilidad pa haci keho cerca e instancia concerni

Algo importante cu Ombudsman Bryson a menciona tin di haci cu e rekisito cu mester purba resolve e problema prome cu e instancia concerni. "Nos ta bay informa e instancianan cu ta cay bao di e cuadro di e ley aki cu nan mester tin un sistema di keho poni pa asina e ciudadano por wordo facilita na momento cu nan kier entrega un keho," el a bisa.

"Hopi bes mi ta haya cu e instancianan ta pensa cu un keho di un ciudadano mester regarda nan servicio integral, nan servicio principal. Esey no ta berdad. Un ciudadano tin e derecho pa entrega keho en cuanto, por ta trata servicio principal, pero por trata otro cos. Por ehempel, bo por keha cu bo ta haya cu ora bo a yega cerca e instancia, e trahador a trata bo malo, den bo percepcion. El a grita bo, e no a duna bo e atencion, bo mester a warda mucho hopi. Esey no ta parti di un servicio principal di e instancia, pero e ta un keho cu por wordo entrega." E instancia mester sigura cu no ta hacie demasiado dificil pa e ciudadano por presenta un keho, por ehempel, mediante un formulario riba nan website y na nan oficina mes. "Esey caba lo ta suficiente. Y hopi biaha, si haci e practica aki structural, lo bay mira cu entre e instancia y e ciudadano tin conflicto cu por wordo resolvi interno sin cu mester bay cerca un tercera persona."

Den e proximo simannan, Bureau Ombudsman ta bay tin un campaña di conscientisacion cubriendo esaki y hopi otro tema di relevancia. Keda pendiente riba nan paginanan di Facebook y Instagram (@OmbudsmanAruba), unda ta bay presenta hopi informacion na caminda pa e apertura hopi anticipa di e bureau.

Parlamento a aproba presupuesto di DOW pa 2025 unanimamente

Recientemente a tuma luga den Parlamento di Aruba tratamento di presupuesto pa DOW pa aña 2025. Durante e reunion publico minister encarga pa aworaki cu cartera di Infrastructura, Arthur Dowers, a contesta diferente pregunta di parlamentarionan.

Minister Dowers, ken ta cargando cartera di Infrastructura pa aworaki pa motibo cu ainda no tin claridad den e caso di screening di candidato pa minister Mike de Meza ken lo mester a carga e cartera aki, a splica cu aworaki Gabinete AVP-FUTURO tin un luna den gobierno y tin algun aspecto, manera por ehempel evaluacionnan, cu lo por duna contesta riba dje den e periodo dilanti.

Di parti di fraccion AVP, minister Dowers a ricibi pregunta relacion cu e situacion di colega Mike de Meza. Contestando esaki el a splica cu e situacion ta keda den man di e prome minister Mike Eman y den caso cu tin cualkier cambio den gobernacion, gobierno lo presenta esaki na parlamento y parlamento mes lo tin cu aproba esaki. El a agrega cu na momento cu un otro minister ocupa e posicion, e momento ey e lo pasa e carteranan na e minister concerni.

E mandatario a ricibi algun pregunta tocante por ehempel maneho di asfalt den cierto area y si ta bay reevalua e procesonan aki. El a indica cu tin cierto listanan traha, tin un programa, un periodo stipula pa cierto trabou y cu lo mester reevalua cierto di e aspectonan aki pasobra talbes tin situacionnan cu ciudadanonan ta trece dilanti cu talbes no ta riba e listanan actual.

El a indica cu nan a cuminsa haci limpiesa den algun area y trece ordo back den e luganan aki. Durante e limpiesa aki, el a sigui splica, a mira cu hopi cos a bay for di man pa un tempo bastante largo, y no ta papiando solamente falta di mantencion, pero ta mira cu door di e falta di mantencion diferente caminda personanan a haci como si fuera ta dump publico y doñonan di negoshi ta bandona e area.

El a splica cu nan a cuminsa acerca cierto doño di negoshi, hasta esunnan cu no a bandona y ta puntra cooperacion, aunke e ploegnan a haci limpi, entre e doñonan di negoshi y gobierno y DOW pa asina logra hopi mas avance.

Minister Dowers a ricibi pregunta tambe pa loke ta trata planificacion di asfaltamento den bario. El a splica cu hopi biaha e peticionnan cu ta ser haci, ta ser realisa door di ciudadano y tin un planificacion pa mas cu un aña y esey DOW ta tene cuenta cune, pero nan lo bay reevalua esaki den e periodo dilanti.

Pa loke ta e parti di San Nicolas, specificamente relacion cu un oficina di MFA, el a indica cu esey tin nan atencion. El a splica cu manera ta conoci den pasado e MFA nan a ser traha door di SOGA y aworaki e proceso pa San Nicolas tambe ta den evaluacion y e tin atencion di gobierno. El a remarca cu nan ta kere cu e facilidad aki lo duna un mehoracion di servicio pa loke ta San Nicolas

Contestando pregunta tocante e renobacion di Reina Beatrxi School y Juliana School, el a indica cu esey ta un di e proyectonan cu lo mester bay tuma luga y pa cual tin fondonan den inversion.
El a remarca cu tin un disputa legal na e momento aki cu Juliana School pasobra el a ser duna como opcion na un particular, pero gobierno ta bezig na e momento aki den negociacion cu e persona aki. El a agrega cu tin un veredicto provisional di hues cu ta prohibi gobierno pa por haci algo cu e proyecto aki, provisionalmente, pero na mesun momento a sigura cu nan ta den negociacion y ta spera cu por yega na un claridad riba e esaki.

Contestando e pregunta si tin suficiente capacidad pa por asfalta tur loke mester ser realisa, el a splica cu tin negociacion na e momento aki andando pa mira si por aumenta e capacidad di asfaltamento y den simannan binidero lo duna claridad riba esaki tambe.

For di fraccion MEP minister Dowers a ricibi pregunta si tin posibilidad di asfalta mas caretera cu no ta presupuesta. E mandatario contesta cu esey no ta posibel, y na mesun momento a splica cu loke si ta posibel ta pa mira si tin prioridad otro caminda pasobra aworaki tin un planning, pero talbes den futuro, pos sucede algo cu ta cambia e prioridad y move un caminda na luga di haci loke tin den presupuesto na e momento aki.

Pa loke ta e e pregunta cua ta e scolnan cu ta cay den ounderhouds pa e aña cu ta bin, el a indica cu na e momento aki tin riba e lista Nos Paraiso, Mon Plaisir Mavo, Colegio Sagrado Curason onderbouw, Colegio Sagrado Curason Bovenbouw, Scol Preparatio Tharciucius, St. Paulus School, Ayo Kleuterschool y Scol Preparatorio Prome Paso.

Tocante con leu ta cu e audit y inventarisacion pa cada scol, el a splica cu segun el a compronde aworaki ta cabando cu onderbouw, ta spera cu esey ta cla den algun siman binidero, y despues di esey lo cuminsa cu evaluacion di e scolnan bovenbouw.

Pa loke ta trata e proyecto di ASU, den e tereno situa patras di Sporthall Santa Cruz, minister Dowers a splica cu e ta na altura di esaki door cu el a ser informa den Conseho di Minister. El a sigui splica cu na e momento aki DOW mes no ta altura di esey, pero lo busca mas informacion den e dianan binidero.

El a agrega cu loke si ta e caso ta cu parce cu tin artefactonan di balor arkeologico den e tereno aki y tin un proceso di evaluacion tumando luga eynan relacion cu esaki. El a indica cu den e dianan cu ta sigui lo bin mas claridad riba esaki y esaki lo ser informa tambe den comunidad.

Pa loke ta misa Santa Teresita y scolnan den e vecindario, e mandatario a splica cu na e momento aki a ricibi un oferta y esaki ta den evaluacion pa mira con lo bay implementa e proceso aki.

Di parti di fraccion FUTURO, a pidi e minister pa tin mas transparencia den ehecucion di trabou di DOW. El a splica cu pa esaki loke por haci ta informa comunidad mas na momento cu tin proyectonan andando. El a indica cu na e momento aki mes tin diferente proyecto cu ta su mes ta bezig ta orienta su mes y ta hayando mas informacion riba dje, pero el a enfatisa cu esey sigur lo ta un aspecto caminda por duna mas informacion na comunidad.

Pa loke ta reorganisacion di DOW, e mandatario a indica cu e reorganisacion aki no ta cla. El a splica cu si wak bon con gobierno ta funciona, hopi biaha por bisa cu ta cuminsa un reorganisacion, y basa riba su experiencia, ora caba cu e reorganisacion aki y tempo pasa, e siguiente reorganisacion of adaptacion ta na ordo atrobe pasobra diferente cosnan ta cambia, manera por ehempel loke a pasa den caso di traspaso di e sistema di rioolering pa AWSS y mester reorganisa di nobo.

Gabinete AVP-FUTURO lo introduci un maneho laboral nobo pa un mercado husto y sostenibel

E tema di labor ta uno cu tin atencion di Gabinete AVP-FUTURO, specialmente teniendo cuenta e scarsedad grandi di empleado cu tin na e momentonan aki na Aruba. Den nan programa di gobernacion gabinete nobo ta elabora con ta bay traha pa mehora e condicionnan laboral na beneficio di trahado, como tambe dunador di trabou y alabes con lo posiblemente atende cu e problematica di escasez di empleado.

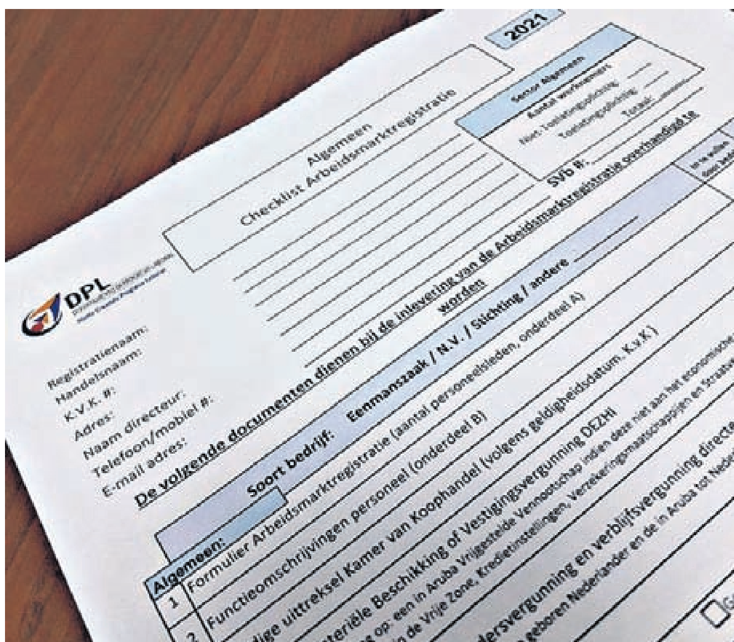
Hunto cu sector priva, gobierno kier combati discriminacion den mercado laboral y na trabou. Tambe lo sondea unda cu tin discrepancia den pago igual y diseña un maneho pa elimina desigualdad di pago, y lo motiva dunadornan di trabou pa contribui na un distribucion mas husto di entrada.

Pa Gabinete AVP-FUTURO e crecemento y desaroyo di personal ta central den nan maneho aki. Nan lo percura pa tur dunado di trabou cumpli cu ley laboral y e Landsverordening Algemenepensioen (LAP). Y hunto cu sector priva gobierno lo evalua tambe e necesidad di personal den diferente sector y lo sondea si por legalisa personanan indocumenta cu ya ta traha y biba na Aruba.

Pa gobierno e prioridad lo ta pa crea un maneho di labor (arbeidsmarktbeleid) sosteni pa data y analisis di mercado laboral continuo. Pa logra esaki lo optimalisa y sigui profesionalisa e departamentonan di gobierno cu ta encarga cu maneho laboral. Nan lo haci un analisis profundo di e rol y funcionamento di Departamento di Labor pa determina si e ta cumpli cu e necesidadnan di un maneho laboral eficiente, y lo implementa digitalisacion di e sistema di registracion di companianan y trahado.

Mercado laboral di Aruba ta caracterisa aworaki pa scarsedad di trabao na tur nivel, stagnacion di crecemento structural di salario den nivel y funcionnan mas abou, stagnacion di crecemento den carera (=upward mobility), stagnacion den mehoracion di condicionnan di trabou, falta di cumplimento cu ley laboral manera Ley di Pensioen General, orario di trabou/overtime y den algun sector desigualdad den salario.

Gabinete AVP-FUTURO ta splica cu e solucion pa e problemanan aki no ta entradanan incidental manera "tips", uso di trahado ilegal of overtime excesivo. Tanto e compensacion husto, como salud fisico, mental y social di tur trahado ta condicion esencial pa stabilidad di operacion di empresanan, calidad di trabou, seguridad di trahado y finalmente crecemento economico.

E scarsedad di trahado so caba lo meter a conduci na mehoracion structural di entrada y condicionnan di trabou di trahado en general. Esaki no a sucede. Pa enfrenta e situacion insostenibel aki den mercado laboral gobierno lo ta traha hunto cu empresa y sindicatonan pa coregi e problemanan existente den forma structural y lo considera diferente instrumento den e maneho di labor den e añanan cu ta bin.

Gabinete AVP-Futuro lo percura pa e maneho laboral ta basa riba analisis y informacion real di mercado laboral y conduci na cambionan structural; lo coregi cualkier forma di desigualdad of discriminacion den pago of condicion di trabou; sea pa motibo di genero of status legal di trahado; cu legislacion nobo y informacion na trahado y doño di trabou riba derecho y responsabilidadnan necesario pa un mercado laboral husto y productivo.

Gobierno lo investiga area y forma cu por mehora condicion di trabou den empresa, structura salarial mas husto y condicionnan secundario, manera cumplimento cu pensioen general, transporte di trahado. Profesionalisacion di calidad di trabou y mehoracion structural di salario lo yuda atrae hobennan Arubiano den exterior. Un punto importante pa gobierno ta pa dicidi riba e puntonan aki den dialogo cu dunado di trabou y representante di trahadonan.

Tambe lo stimula crecemento di trahado den nan carera profesional ("=upward mobility") door di stimula nan capacitacion cu curso y estudionan avansa atractivo cu efecto directo den nan trabou y den nan entrada. Ademas lo crea un forma di financiamento di e proceso di profesionalisacion di henter mercado laboral entre gobierno, empresa y trahado.

Gobierno lo sondea hunto cu partnernan den mercado laboral e posibilidad pa legalisa trahado cu ta trahando den forma ilegal na e momentonan aki y bou cual condicion lo por haci esaki, pa reduci e problema di scarsedad grandi di trahado.

AHATA ta un di e organisacionnan cu ta di acuerdo pa legalisa personanan indocumenta cu ta trahando. "Nos ta di acuerdo cu ya tin miles di persona na Aruba cu ta indocumenta pero ta aki caba. Kiermen ta mihor pa ta legal, protegi pa ley laboral y contribui na impuesto, AZV y AOV," CEO di AHATA, Tisa LaSoret a indica anteriormente na Bon Dia Aruba.

Pero el a remarca cu mester ta cauteloso si pa no atrae mas persona pa bin Aruba ilegalmente, y pa logra esaki mester un maneho responsabel pa logra esaki. Desde 2021 ya caba a logra pa gobierno cambia su maneho y personanan indocumenta por haya permiso di trabao mientras cu nan ta na Aruba caba, pero el a indica cu ainda mester mehora e proceso.

"E dunador di trabao ta responsabel pa pidi e permiso. E problema ta cu e proceso ta demasiado poco poco. Ademas, no ta facil pa dunador di trabao cu ta traha legalmente haya candidatonan di trabao cu ta indocumenta. E proceso mester di mihor solucion," el a remarca.

Pa logra un miho maneho laboral Gabinete AVP-FUTURO lo analisa tambe e posibilidad pa pospone of cancela proyecto grandi cu lo tin un impacto significante riba mercado laboral, tanten cu no por sigura suficiente trahado capacita na tur nivel necesario, sin crea situacionnan di ilegalidad, desigualdad of instabilidad y inseguridad di tur trahado y empresa den economia di Aruba.

Gobierno lo evalua e posicion di uitzendkrachten; lo mehora condicion di trabou pa cuida salud y seguridad di trahadonan ("health and safety") a traves di introduccion di e ARBO wet; y lo mehora e proceso di conflicto ora tin disputa entre dunador di trabou y trahado y/of representante;

Gabinete AVP-FUTURO lo traha pa optimalisa y sigui profesionalisa e departamentonan di gobierno cu ta encarga cu maneho laboral. Nan lo haci un analisis profundo di e rol y funcionamento di Departamento di Labor pa crea claridad riba e responsabilidad, tarea, autoridad y instrumentonan di e departamentonan concerni den maneho di un mercado laboral husto, profesional y cu ta duna dunador di trabou e seguridad necesario pa opera nan empresa optimalmente y pa e trahado por traha cu trankilidad y satisfaccion; y lo digitalisa e sistema di registracion di compania y trahadonan.

BONDIA ARUBA

Editor
Caribbean Speed Printers N.V.
Aruba Bank N.V. Acc. #332668
Caribbean Mercantile Bank N.V.
Acc. #23951903
RBC Royal Bank Acc. #13307728

Operations Manager
Mariette Engelhart

Redaccion
noticia@bondia.com
Pilar Flores (hefe di redaccion)
Angenette Figuereo (closer editor)
Leo Maduro
Raisa Montilla
Oriana Geerman

Ehecutivo di Benta
Sulaika Croes
sulaika.croes@cspnv.com
Mark Gomes
mark.gomes@cspnv.com

Aviso y Arte
Sandra Loefstop
Lisa Tromp

Departamento Digital
Juan Luis Pinto

Administracion
accounting@bondia.com
Martha Arteta de Ariza

Distribucion
Jenny Kelly

Coleccion
Evelinda de Cuba - Tromp

Pre Press
Luis Fernando Arenas (Hefe)
Pablo Libre

Press
Roland Schenker (Hefe)
Omar Ramirez
Martin Boekhoudt
Francis Dirksz

Colaboracion
Assiociated Press
Ret Karibense
Data Key

Afiliacion
Sociedad Interamerica di Prensa (SIP)

DIRECCION
Adres: Weststraat #22
Tel: 582-7800
Email: noticia@bondia.com
aviso@bondia.com
info@bondia.com
Website: www.bondia.com
Facebook: @bondianoticia
Instagram:bondiaaruba

Editorial

Ley di Reino... Si of no...?

Ley di Reino, si of no? Esey tabata e pregunta, casi absurdo, cu a surgi den e reunion informativo den Staten, unda gobierno a bin informa di e actual estado di preparacion di e proyecto pa un cuadro legal nobo di supervision financiero pa Aruba. Sin duda algun tabatin representante den sala cu no tabatin mester di e pregunta. Desde firmamento di e acuerdo na juni 2024 ta conoci cu e proyecto original di e ley di supervision di Reino (RAft) a keda poni un banda y lo a traha riba un modelo 'hibrido', cu tanto un componente legal local como uno den forma di un ley di Reino.

Talvez tabatin cierto insatisfaccion cu e informacion cu gobierno por a duna na e altura aki, unda a resulta cu algun dia promer cu yega na e dia clave, 1 di mei pa entrega na Tweede Kamer di e propuesta final, ainda a keda hopi tereno pa cubri. Apenas e equipo local di funcionario ta terminando nan trabao, igualmente esun Hulandes, pa despues ainda tuma lugar e consulta na nivel ministerial, pa despues pasa pa conseho di Raad van State na Hulanda y Raad van Advies (RvA) na Aruba. Despues lo somete e propuesta concreto na huicio di parlamento di Aruba, cu mester aprobacion pa por tin un ley di consenso. Conclusion: nos ta varios luna leu di e etapa final di aprobacion den Tweede Kamer.

Mientras e proceso aki ta tuma lugar, ta posible evalua caba kico a logra te awor den e consulta na nivel di funcionario publico den e equiponan? En todo caso gobierno di Aruba por a duna algun detaye interesante. Por ehemplo, cu IMF a termina nan trabao di analisis y nan recomendacion encuanto e normanan presupuestario. Concretamente ta propone move di e norma di un (1) porciento di 'surplus' presupuestario pa uno basa riba e 'saldo primario' cu e presupuesto mester mustra, cu lo mester ta entre 3,1 y 3,7% di e presupuesto. Pa ilustra esaki un poco mas, a base di propio calculacion di redaccion: e presupuesto provisional di 2026, segun e proyeccion multi-anual di presupuesto 2025, ta mustra un saldo di entrada menos gasto di alrededor di Afl. 140 miyon, cu un nivel di entrada di Afl. 1800 miyon. Cu un saldo entre 3,1% y 3,7% esaki ta duna un montante entre Afl. 55,8 miyon y Afl. 66,6 miyon. Di otro banda, un porciento di un GDP pa 2026, cu por ta entre Afl. 7.000 miyon y Afl. 7.500 miyon, esaki ta duna un suma entre Afl.70 y Afl.75 miyon cu mester resta di operacion gubernamental.

Pregunta cu a keda ta e criterio di 1% cu realmente ta pa sector colectivo, cual den e presentacion no a haya atencion. En todo caso por conclui cu e criterionan bieu y nobo lo no varia tanto. Mas interesante ta cu den ultimo lunanan e perspectiva, a base di cual a haci e proyeccionnan multi-anual na 2024, ta totalmente diferente. Esaki ta haci cu cualkier calculacion, segun % di GDP o % di saldo primario di presupuesto, ta actualmente sumamente speculativo y lo mester warda pa mira kico desaroyo economico internacional ta trece na posible mal noticia pa nos. Esey no a resona na ningun momento den e reunion, ni di banda di gobierno, ni di parlamento. Cu esaki, e proyeccion di yega na 50% di GDP na debe publico pa 2035, envez di 2040, ta mustra logico for di e experiencia positivo te awor cu reduccion di debe, pero ta mustra prematuro mira for di e rumbo economico mundial actual. Detaye importante ta cu e norma di 10% di GDP pa cu gasto di personal no lo ta parti mas di e criterionan. Esey no ta cambia e situacion real tanto; cu cualkier contratiempo den futuro e gasto di mas grandi aki ta keda semper e 'target' principal di austerizacion.

Otro tema importante ta e forma di termina e supervision financiero externo. Esey lo ta un clausula inclui den e ley di Reino, cu ta brinda terminacion na un plazo di tres aña, si cumpli cu e condicionnan. Banda di cumplimento presupuestario esaki ta encera tambe cumplimento cu norma di maneho adecua financiero, por ehemplo eliminacion di e retraso cu entrega di cuenta anual. Naturalmente e supervision financiero no lo desaparece y pa esey ta introduci e organismo 'begrotingskamer', cu manera por comprende lo ta integra den Raad van Advies. Esey ta kita un preocupacion cu nos a expresa na varios momento, di cierto rivalidad y duplicacion di trabao cu RvA. Sin embargo, a keda un preocupacion cu ta e practica di tur gobierno te awe, unda ta trata tur conseho di Raad van Advies textualmente como tal: un mero conseho cu ta djis pone un banda sin mira atras. Si e practica politico aki no cambia, e begrotingskamer ta bira e mesun 'dode letter' cu RvA ta pa gobierno(nan). Pa evita mal comprension: labor di RvA ta di sumo importancia pa e pais y sigur aprecia den parti di medionan di comunicacion, pero no den e gobiernonan di turno. Esey lo por tin como consecuencia cu despues di terminacion di e supervision di Reino, nos ta cay back den un bashi sin supervision efectivo. E preocupacion aki no a bira menos, sigur no mirando e nivel pesimo di debate den parlamento e siman aki, aunke tabata trata di un simple reunion informativo. Esey no ta mustra bon pa e proximo tratamento di e leynan di supervision financiero mes, unda comprension y conocemento di e materia mester prevalece. Nos no a mira esey ainda.

ATIA y Gobierno riba mesun liña pa bin cu Dialogo Nacional

Diaranson 30 di april, Prome Minister Mike Eman a reuni cu Directiva di Aruba Trade and Industry Association (ATIA) den cual a atende cu varios topico di interes comercial. Pa Prome Minister Eman, ta hopi importante pa tene dialogo regularmente cu gremio y sindicato cu e meta pa yega na un consenso riba e plataforma cu kier introduci di dialogo nacional.

Segun Presidente di ATIA Herrick Henriquez, despues di e ultimo encuentro cu formado Mike Eman y Gerlien Croes, awe a bolbe reuni cu Gobierno. A dialoga entre otro riba e status di e Rijkswet y riba e fondo di inversion cu Gobierno kier bin cune. ATIA ta optimista cu Gabinete AVP-Futuro lo yega na un Consensus Rijkswet nobo, cu e meta pa yega na un tasa di interes reduci di 3.2%. Ta consciente cu e tardansa di parti di IMF, cu mester a entrega un conseho financiero como parti di e normanan cu mester entrega na Hulanda prome cu dia 1 di mei.

E reduccion di interes di 5.1% pa 3.2% aki ta yuda Aruba den su finanzas publico y por tin un efecto positivo pa pueblo, mirando cu tin mas placa cu ta keda Aruba y cu por inverti den entre otro asuntonan social y enseñansa. Prome Minister a sigura cu lo manda gran parti di e documentonan Hulanda na tempo pa por yega toch na e interes reduci.

Pa locual ta trata e fondo di inversion, ATIA ta sostene e pensamento aki, mirando cu ta facil pa continuamente traha proyectonan nobo, pero sin un plan structural di mantencion, esaki na final di dia lo costa Aruba mucho mas. Ademas a papia riba e scarsedad di labor cu tin actualmente, premirando e cantidad di camber di hotel cu lo bin acerca e aña aki ainda. Ademas a atende cu e tema di burnout di empleadonan tur caminda, cual mester mitiga mas tanto posibel, pero tambe mester stimula productividad laboral. Hunto cu Gobierno kier yega na algo inovativo pa trece cambio positivo pa Aruba. Como isla chikito, nos mester keda innova y adapta na cosnan nobo por por sigui ta competitivo den e mundo dinamico.

ATIA a comparti algun idea cu nan tin, pa loke ta trata innovacion, mehoracion y fortificacion di nos sistema di enseñansa. Tin necesidad hopi grandi di parti di comercio pa acopla nos enseñansa miho na e sector comercial. Locual cu ta duna den enseñansa, mester cuadra cu e demanda di comercio y ta esencial cu e hobennan cu termina scol por drenta e mercado laboral cu e preparacion adecua.

ATIA su vision ta importante pa hunto cu Gobierno, saca Aruba pa dilanti y percura pa en realidad comparti progreso cu henter comunidad.

Segun minister Geoffrey Wever:

CAft ta duna conseho positivo riba presupuesto 2025

Minister di Finanzas, Asunto Economico y Sector Primario, Geoffrey Wever, ta informa cu CAft a duna un conseho positivo riba e presupuesto 2025, aproba unanimamente pa Parlamento riba 28 di maart 2025. E conseho di CAft ta confirma e direccion financiero prudente di Gabinete AVP-Futuro y alabes efectivo pa yuda cu poder di compra na Aruba.

CAft ta confirma cu Aruba su presupuesto 2025 ta cumpli cu e normanan financiero manera hancra den ley y ta nota positivamente cu hopi di e recomendacionnan anterior di CAft ta wordo sigui. Segun e conseho di CAft, e presupuesto di pais Aruba ta presenta un financieringsoverschot di Afl. 192 miyon, ekivalente na 2.4% di e bruto binnenlands product (BBP), cumpliendo asina cu e norma prescribi di un saldo positivo di minimo 1% di e sector colectivo.

Den su evaluacion, CAft ta resalta e importancia di sigui fortalece e maneho di gasto di personal y di formalisa un strategia structural pa reduccion di debe externo, pa garantisa sostenibilidad financiero a largo plaso.

Minister Wever a indica: "Esaki ta un reafirmacion di e decisionnan cu nos a tuma den tur consideracion, pa un maneho di finanzas publico cu ta responsabel y alabes efectivo: trahando disciplina pa crea espacio financiero pa yuda cu poder di compra."

Segun e minister, CAft su conseho positivo riba e presupuesto ta mustra cu e aumento di reparatietoeslag di Afl. 250,- pa luna desde 1 di mei pa pensionadonan ta wordo implementa den un forma prudente y controla y ta recomenda pa haci un inkomenstoets; Overschotten di institucionnan manera AZV y SVB lo wordo usa pa reduccion efectivo di debe.

Asina bon

Nos Papiamento ta...?

Tocante formulacion mas corecto y mas atractivo

Den e edicion aki di nos column semanal dedica na nos idioma Papiamento, atencion pa cierto problema cu ta surgi den formulacion di un frase corecto y atractivo. Un di e problemanan den formulacion ta cu un persona tin ora no ta mantene na vista kico ta e formulacion mas concreto y corecto pa maneha. Esaki por hiba na repiticion o uso inncesario di cierto concepto. Manera semper, un ehemplo ta clarifica hopi.

Un frase cu nos a topa algun tempo pasa cu ta ilustra bon loke nos kier bisa: "El a splica cu ta haciendo esfuersonan grandi na e momentonan aki pa yega na e materialnan cu mester yega na dje pa por cumpli, sinembargo na e momento aki nan no ta cumpli completamente cu e standardnan." Pa cuminza, e uso innecesario di "yega na dje", ya cu por a bisa tambe: "...pa yega na e mayerialnan cu mester..., pa por cumpli." Awor, si e idea ta pa formula e asunto asina pasobra e ta un forma excesivo pero hustamente usa pa enfatiza e asunto, esey ta naturalmente OK, pero nos ta topa cu e siguiente eror: si ta referi na e "materialnan", anto e forma plural aki ta exigi usa 'na nan' y no 'na dje', cu ta un forma singular. E frase corecto lo tabata anto: "...pa yega na e materialnan cu mester yega na nan pa por cumpli..." Igualmente nos no ta haya esaki un frase cu ta briya pa buniteza, y esey pa algun motibo. E uso repititivo di "yega na" combina cu e uso repititivo di "na e momentonan aki" ademas di e verbo 'cumpli' dos biaha den e mesun frase ta mustra manera cu e persona no por a varia loke e tin di bisa y cu esey logra cu e frase ta bira mas atractivo pa esun cu mester tend'e o les'e. Nos sugerencia: trata di varia bo uso di palabra aplicando otro sinonimo. E frase ta bira asina: "El a splica cu ta haciendo esfuersonan grandi na e momentonan aki pa yega na e materialnan cu mester pa por cumpli, sinembargo actualmente nan no ta completamente segun e standardnan." Tin un forma mas pa evita e uso di 'yega na dje' y esey ta lo siguiente: "... pa yega na e materialnan na cual mester yega pa por cumpli..." Asina e uso di dos biaha 'yega na' como forma di enfatiza ta keda conserva, sin e uso eroneo di e 'na dje' singular, manera splica anteriormente.

Pa continua e tema di e uso di 'den dje', un forma un poco peculiar cu originalmente ta bin di e combinacion di e palabranan 'di' y 'e' . 'Den di e' lo a resulta dificil pa pronuncia y asina nos hendenan a yega na construi un forma mas facil pa pronuncia, aunke gramaticalmente incorecto: 'di dje', 'den dje'. Riba su mes esey no ta e problema mas grandi, pero hopi biaha su uso ta bin reemplaza otro forma corecto, cu ta 'aden'. Por ehemplo: "E articulo ta bin den un caha cu su manual (di instruccion) hinca aden." Awendia hopi hende lo bisa: "E articulo ta bin den un caha cu su manual hinca den dje." Aki e uso di 'den dje' no ta e forma di nos preferencia.
Pa esnan interesa den mas detaye di e formanan peculiar di combina cierto palabra pa mayor facilidad manera 'dje', nos ta recomenda e edicion di 5 di februari 2022, unda ta bay extensamente en busca di e origen di e fenomeno aki. E titulo: Di dje, den dje, di unda e dje ta bin?"

Por ultimo, un forma no corecto di aplica tempo pasado den uso di e verbo 'tin'. Esaki ta un di e serie di verbo na Papiamento cu no conoce e forma normal di pone 'ta' nan dilanti pa indica presente. Nan ta 'por', 'tin', 'gusta', 'sa(bi)', 'conoce' y algun mas. E presente di 'tin' ta anto: 'mi tin, bo tin, etc. E pasado no ta 'a tin' manera otro verbo, manera 'el a bay', sino ''tabatin'. Aki tambe nos ta referi na un tratamento mas amplio di e tema aki den edicion di 21 di october 2021. Google por ehemplo: bon dia aruba asina bon tabatin. Nos ta desea bo un lectura placentero.

Merca: CDC ta reporta 216 morto infantil e temporada di gripe aki, e cifra mas halto den 15 aña

(AP)—Mas mucha na Merca a muri e temporada di gripe aki compara cu cualkier otro desde e pandemia di swine flu 15 aña pasa, segun un rapport federal publica diabierna.

E 216 morto pedriatico reporta pa e Centro di Control y Prevencion di Malesa (CDC) a eclipse e 207 cu a ser reporta aña pasa. Esaki ta e cifra mas halto desde e pandemia global di e gripe H1N1 na 2009-2010. E ta un cifra alarmante, mirando cu e temporada di gripe ainda ta andando. E ultimo conteo di morto pediatrico pa e temporada di gripe di 2023-2024 no a ser conta te otoño 2024.

"E cifra cu nos tin awor ta casi sigur un subconteo, y un cu—ora declara cu e temporada a caba, y nan compila tur e data cu tin—ta casi sigur di subi," segun Dr. Sean O'Leary, di e American Academy of Pedriatrics.

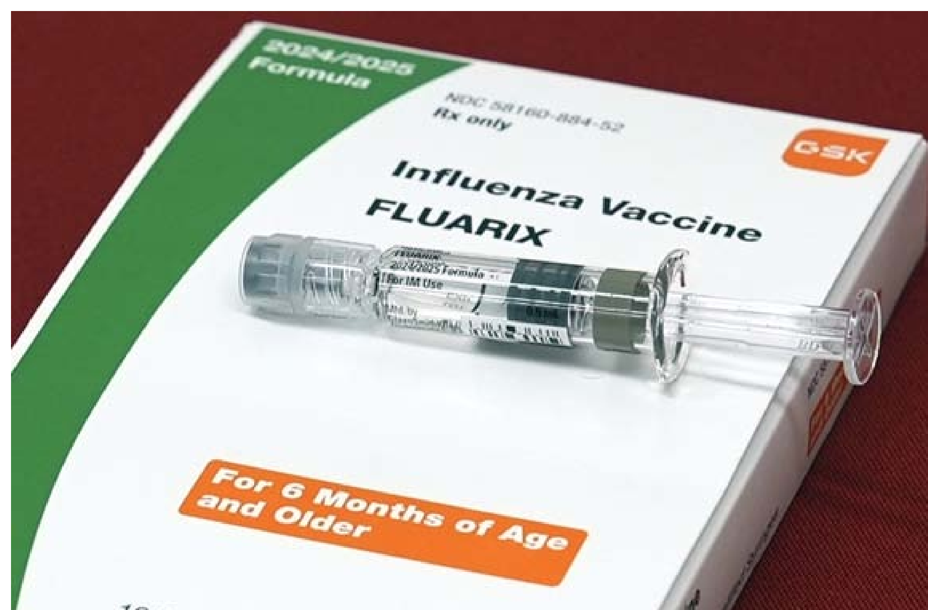
Tin probablemente varios contribuidor di e severidad di e temporada aki, pero uno significante ta cu menos mucha ta hayando vacuna contra gripe, O'Leary a agrega, un specialista riba malesanan pediatrico infeccioso na University of Colorado.

E grado di vacunacion contra gripe pa muchanan na Merca a cay for di casi 64% cinco aña pasa pa 49% e temporada aki. Vacunacion contra gripe kisas no ta preveni hende pa experencia sintoma, pero investigacion ta mustra cu nan ta hopi efectivo pa preveni hospitalisacion y morto, O'Leary a bisa.

E temporada aki no tabata dificil pa solamente muchanan. Oficialnan di CDC a describie como "extremamente severo" y a calcula cu te awor tabatin al menos 47 miyon enfermedad, 610.000 hospitalisacion y 26.000 morto e temporada aki.

Oficialnan di CDC tin informacion tocante e enfermedadnan scondi riba casi 5.200 adulto cu a ser hospitalisa cu gripe e temporada aki, y 95% tabatin al menos un enfermedad existente. Pero entre 2.000 mucha hospitalisa cu mas informacion di salud detaya, apenas 53% tabatin un enfermedad scondi—incluyendo asma y obesidad.

E rapport di CDC no a bisa cuanto di e muchanan cu a muri tabata vacuna. E agencia tampoco a haci un experto disponible pa papia tocante e temporada di gripe. E bon noticia ta cu indicadornan di gripe a cuminsa disparce desde februari, y siman pasa tur 50 estado a reporta menos actividad di gripe.

E temporada a mira mas di un mixto di variante di gripe circulando compara cu otro añanan, cu dos diferente variante Tipo A—H1N1 y H3N2—causando hopi infeccion. Pero data di CDC publica na comienso di aña a sugeri cu inyeccionnan di gripe tabata efectivo den preveni morto y hospitalisacion.

CDC ta sigui recomenda pa tur hende 6 luna bay ariba haya vacuna di gripe anualmente. Vacunacion infantil en general ta cayendo, stimula pa desinformacion online y e ambiente politico cu a surgi relaciona cu e vacuna di COVID-19. Robert F. Kennedy Jr. tambe a echo algun di e retorico di activistanan antivacuna desde cu el a tuma over como secretaria di Salud.

Pero por tin otro motibo pakico menos mucha ta hayando vacuna e aña aki, O'Leary a bisa. Hopi oficina pediatrico no tin suficiente personal y no ta hopi clinico di vacuna compara cu den pasado. Ademas, mas Mericano ta hayando nan vacuna na botica, pero algun farmacia no ta vacuna muchanan, el a bisa.

Hulanda: Pa prome biaha ta trata baby cu kima severo cu celnan cultura di cuero

(NLTimes)—Pa prome biaha na Hulanda, un baby cu herida di kima severo a ser trata cu celnan cultura di cuero cu ta basa riba un pida saludable di e baby su cuero. Dokternan na e Brandwondencentrum di e Maasstad Ziekenhuis na Rotterdam a conduci e operacion.

"E cuna tabata demasiado cerca di un panchi cu azeta cayente, y e panchi a cay riba e baby. E chance di sobrevivencia ora e mucha a yega aki tabata hopi minimo," segun Kees van der Vries, e hefe di departamento, a conta AD. "Nos a ricibi permiso mas trempan pa usa un tecnico cu ainda nos ta investigando, specialmente pa e pashent aki. Cu ayudo di celnan stem, nos por crea nos mesun cuero cultura. Den casonan manera esaki, e ta yuda hopi pasobra e baby casi a keda sin cuero saludable pa por haci e transplante. Esey lo a haci curamento virtualmente imposible"

Excluyendo investigacion cientifico, esaki ta e prome biaha cu un pashent asina jong a haya tratamento di e metodo nobo yama DenovoSkin. Maasstad Ziekenhuis a haci testnan clinico riba e tecnologia medico nobo. Nan a haci esaki den colaboracion cu e compania biotecnologico Sueco, CUTISS y centro di investigacion Wyss Zurich.
Por medio di trata e kimanan cu e cuero cultura di e mesun persona, e chance cu e curpa ta rechasa e tratamento ta minimo. E metodo di transplante tambe "ta provee curamento mas liher y menos cicatriz," e hospital a bisa.

Por medio di crece celnan di cuero, por traha hopi mas cel. E baby en cuestion tabatin 70% di su curpa kima. E operacion riba e baby tabata exitoso. "Danki na e tecnica aki, e pashent ta stabiel. Pero despues di un tempo so nos por bisa si e procedura tabata completamente exitoso. Un caso manera esaki ta keda cu bo pa resto di bo bida."

Accountant Hulandes cu laso na Corsou asesina pa su yiu na Tenerife

(CuraçaoChronicle) - Comunidad di negociante na Corsou ta lamentando e morto tragico di accountant Hulandes registra, Rolf Verdaasdonk, ken a ser staca fatalmente pa si yiu homber diaranson atardi na e isla Spaño, Tenerife.

Media Spaño ta reporta cu Verdaasdonk a fayece inmediatamente a causa di su heridanan despues ci un confrontacion cu su yiu homber ken no ta stabiel mentalmente, y anteriormente tabata reporta como perdi.

Verdaasdonk tabata bibando y trahando na corsou desde aña 2008 y tabata biba na Blue Bay. E tabata afilia na VAAs Accountants y frecuentemente a traha cu Corsou su ministerio di Finanzas como un consehero. Conoci como un profesional respeta den e sector financiero, su morto violento y repentino a impacta ambos colega y clientenan.

Segun e reportahenan, Verdaasdonk a biaha bay Tenerife en buskeda di su yiu homber perdi. Ora cu nan a topa, e situacion a escala y e yiu homber a atak'e cu un cuchiu. Polis Spaño despues a detene e sospechoso den area turistico cercano San Blas na San Miguel de Abona. E escena di e crimen tabata cera pa evidencia forensico, incluyendo e arma cu cual a comete e asesinato.

Autoridadnan Spaño ta tratando e caso como un homicidio. Ta anticipa cu e yiu homber lo presenta dilanti magistrado den e dianan binidero pa determina si lo tene su persona den detencion prome cu e huicio.

Den declaracion di prensa emiti di parti di Verdaasdonk su viuda y su yiu muhe, e famia a expresa sufrimento profundo y a pidi privacidad. "Nos ta den luto cu e perdida di un casa y tata devoto y cariñoso, cu semper tabata presente incondicionalmente pa tur miembro di su famia. Nos ta urgi media y usuarionan di rednan social pa stop di comparti y mustra imagennan di su morto violento, ademas di varios video unda ta haci acusacionnan sin substancia. E circulacion di e imagennan aki ta causa nos, e miembronan di famia den luto, dolor, stress y sufrimento adicional. Nos ta pidi respet pa nos luto y privacidad durante e tempo dificil aki. Nos ta pidi boso comprension."

E investigacion ta uno cu ta andando ainda. E autoridadnan Spaño ta sigui reuni evidencia pa determina henter e circunstancianan rond di e incidente debastador aki.

Parlamento Hulandes ta trece dilanti preocupacion cu violencia di arma di candela y crimen hubenil na Corsou

(AP) - Preocupacionnan andando tocante violencia di arma di candela y posesion ilegal di arma di candela na Corsou a trece dilanti pregunta den e cas di representante Hulandes.

Parlamentarionan Raoul White y Songul Mutluer di GroenLinks-PvdA a formalmente haci pregunta na e gobierno Hulandes pa clarifica su strategia pa combati e arma ilegal riba e isla y preveni e rol di hobennan den e crimen.

E preguntanan parlamentario a keda entrega dia 22 di april na e minister di Husticia y Seguridad y Secretario di Estado di Interior y Relacionnan di Reino. Den e preguntanan, White y Mutluer ta puntra con autoridadnan ta trahando pa preveni cu hobennan lo keda exponi na armanan y comportamento criminal. Tambe nan ta cuestiona si e organisacionnan cu ta traha cu hobennan na Corsou ta suficientemente financia pa ehecuta programanan di prevencion efectivo - y si Hulanda ta dispuesto pa provee e sosten adicional.

Otro preocupacion cu a trece dilanti ta e benta ilegal di arma di candela via canalnan online. E parlamentarionan kier sa ki paso ta tuma pa combati e trafico digital y si e cooperacion entre agencianan di autoridad dentro di Reino ta funcionando efectivamente. Nan ta haci yamado na gabinete Hulandes pa evalua y si ta necesario, fortalece e strategia hunto cu Corsou y otro islanan.

E preguntanan parlamentario aki ta bini despues di rapportnan reciente den noticia di operacionnan di control di arma di candela mas intenso na Corsou. Adicionalmente, Corsou su minister di Husticia, Shalten Hato, recientemente a anuncia cu e sentencia maximo pa posesion di arma di candela ilegal lo subi for di 4 pa 8 aña.

White y Mutluer ta pidi clarificacion tocante con di cerca e gobierno Hulandes ta monitor desaroyo riba e isla, ki rol Hulanda ta hunga riba e problema aki, y ki recursonan ta disponible pa sostene esfuersonan di seguridad publico na Corsou.

Corsou:

Selikor ta sugeri impuesto na turistanan pa financia maneho sostenible di sushi

(CuraçaoChronicle) - Compania di maneho di sushi Selikor ta recomendando e introduccion di un impuesto di sushi relaciona cu turista pa yuda financia esfuersonan futuro den reciclahe.

E proposicion aki ta bini for di un estudio recientemente conduci cu e compania a comisiona, unda ta explora solucionnan sostenible pa procesa sushi riba e isla.

Segun e rapport, cual a keda presenta siman pasa, e model di financiamento actual no ta suficiente pa sostene e mehoracionnan necesario den separacion di sushi y reciclahe. E introduccion di un impuesto nobo lo yuda cubri e gastonan di operacion di practicanan di maneho cu ta miho pa medio ambiente.

E impuesto cu a sugeri por keda implementa sea como un cobransa pa turista cu keda pa anochi of como un tarifa cobra a base di e ton di e articulonan importa. E estudio ta argumenta cu e metodo aki ta garantisa cu ambos sushi relaciona cu consumo y turismo ta maneha na manera mas responsable y ta contribui di manera husto na e isla su metanan di sostenibilidad.

E proposiicon ta refleha conscientisacion di e impacto ambiental di turismo y e necesidad pa inversionnan di termino largo den e infrastructura di sushi. Mientras cu e idea te ainda ta den e fase di proposicion, ta anticipa cu esaki lo genera dialogo entre e legisladornan y stakeholdernan ambos den sector ambiental como e sector turistico.

Autoridadnan ta confirma rol di auto Peugeot color geel den hortamento di arte di Museo Drents

(NLTimes) - Autoridadnan a confirma e envolvimento di un auto marca Peugeot 208 color geel den e ladronicia di arte na e Museo Drents na Assen dia 25 di januari. E vehiculo, cu segun informe a hunga un rol clave den e huida di e criminalnan, tabata situa cerca di e sitio di e crimen despues di a ser para na e stacion di trein di Beilen dianan prome cu e atraco, segun Dagblad van het Noorden.

Segun polis, e auto tabata un parti crucial di e huida despues cu e ladronnan, cu anteriormente a horta un Volkswagen Golf shinishi, a cende e auto na candela na Rolde prome cu nan a cambia pa e Peugeot color geel. Voceronan di polis a confirma e investigacion riba e uso di e auto, bisando, "Enberdad tabatin investigacion extenso riba e Peugeot geel."

Segun informe, a huur e Peugeot 208 na un homber di 36 aña di Alkmaar, kende, segun su abogado di defensa, no tabata na altura di su uso intencional den e atraco. E sospechoso, kende su identidad no a ser divulga, ta afirma cu el a ser pidi pa huur e auto pa un proposito no relaciona. "El a ser bisa pa busca articulonan na Marktplaats na Hilversum, y despues a pidie pa regla un vehiculo pa un mudansa," su abogado, Hans Duin, a bisa Dagblad van het Noorden. "El a ser bisa pa core bay Beilen, caminda el a laga e auto."

Polis a confirma cu despues cu e auto a ser laga na Beilen, esaki a ser busca pa personanan desconoci, kendenan despues a bandona esaki na altura di e area di carpool di Grolloërstraat na Rolde, cerca di e viaducto N33. Autoridadnan a tene detayenan di e envolvimento di e Peugeot geel bou di secreto te awor.

E sospechoso procedente di Alkmaar a keda deteni dia 15 di april en conexion cu e atraco y a keda encarcela pa nuebe dia. Asina mes el a ser laga den libertad sin acusacion, aunke e ta keda un sospechoso den e investigacion internacional andando. Duin a sostene cu su cliente no tabatin conocemento di e ladronicia di arte. "Si e tabata sa, e no lo a mete," Duin a enfatisa, señalando cu su cliente solamente a realisa e conexion entre e auto y e crimen despues di a mira cobertura di medionan di comunicacion di e atraco.

E sospechosonan principal den e caso ta Douglas Chesley W. di 36 aña y Bernhard Z. di 35 aña. Ambos a ser deteni poco despues di e atraco, hunto cu un dama di 40 aña, kende segun informe tabata envolvi den e atraco. Un otro sospechoso, un homber di 26 aña di Heerhugowaard, tambe a keda deteni na Obdam.

Duin ta pretende cu su cliente no tabatin ningun conexion cu e sospechosonan aki. "El a ser mustra potretnan di e individuonan vincula na e atraco, pero e no a reconoce ningun di nan", e abogado a bisa. "E no conoce nan." Autoridadnan no a saca informacion detaya ainda tocante e accion y conexionnan di e sospechosonan. Ministerio Publico a declara cu nan lo no duna mas comentario te cu e audiencia preliminar plania pa 9 di mei na Assen. Den e sesion aki, corte lo dicidi si tres di e siete sospechosonan deteni mester keda den detencion.

Mientras cu e sospechosonan principal ta enfrenta e acusacionnan mas serio, e homber di Alkmaar, cu a huur e Peugeot geel, ta keda bou di investigacion pa posibel complicidad. Duin a enfatisa cu su cliente no tabata na altura di e intencion criminal tras di e uso di e vehiculo.

Den e proximo simannan, e sospechosonan principal, incluyendo Chesley W. Y Z., ta cla pa presenta dilanti corte. Corte lo evalua tambe e detencion continuo di e sospechosonan cu ta sobra, mientras autoridadnan ta sigui pone hunto e alcance completo di e atraco.

Hulanda ta subi un posicion riba indice di libertad di prensa

A adverti pa aumento di menasa

(NLTimes) - Hulanda a subi un punto pa di tres luga den e indice anual di libertad di prensa di Reporters Sans Frontieres (RSF). Esaki ta parcialmente danki na e condena di seis sospechoso pa asesinato di e periodista di crimen Peter R. de Vries. E decision di gobierno pa aboli plannan pa un aumento di IVA riba e sector di media tambe a ser tuma na cuenta.

RSF tambe a señala cu e plannan di gobierno pa loke ta trata e aumento di IVA y "un intento pa debilita e sector di medionan publico" ta menasa e clasificacion halto di Hulanda.

E hecho cu Hulanda a subi un puesto "no ta motibo pa complasencia," director di Free Press Unlimited Ruth Kronenburg a bisa. "E cantidad di menasa tambe ta aumentando na Hulanda. Intimidacion huridico ta ser usa mas tanto pa censura periodistanan, y tin un clima politico cu ta mina e confiansa den medionan di comunicacion."

E estado di libertad di prensa globalmente a ser designa como "dificil" pa prome biaha den e existencia di e indice. E aumento di presion economico ta un menasa significante pa esaki. "Sin independencia economico, no por tin prensa liber," asina directora di RSF, Anne Bocande, a bisa.

RSF a menciona e decision di Merca pa stop su ayudo financiero na Radio Europa Liber/Radio Libertad. Esaki por conduci na miyones di civil perdiendo acceso na informacion confiabel. Merca a baha dos luga pa di 57 den e indice aki. "E di dos periodo di presidente Donald Trump ta conduci na un bahada preocupante den libertad di prensa."

Gueranan tambe ta causa regresion pa loke ta trata libertad di prensa. E situacion na Gaza ta "desastroso," RSF a bisa. E ehercito Israelita a "destrui editorialnan, asesina casi 200 periodista, y a cera e strip pa mundo pafo den e ultimo 18 luna."

Como resultado, libertad di prensa den e areanan Palestino ocupa ta "completamente ausente," y companianan periodistico ta na peliger. E pais a baha seis luga pa di 163. Israel ta na di 112 luga, un bahada di 11 luga compara cu aña pasa.

Noruega a lidera e lista pa di nuebe aña consecutivo, y Estonia a sali na di dos luga. Na parti abou di e lista ta China, Nort Korea y Eritrea. Djis riba e tresnan ey ta Siria, cu a subi dos punto. Un "cambio profundo" den e panorama di medionan di comunicacion despues di e caida di e dictador Bashar al-Assad no a yega na realidad te ainda, RSF a bisa.

E sindicato di periodista NVJ tabata contento cu e noticia, pero nan ta mira tambe asuntonan dentro di e paisahe di medionan di comunicacion. "Kico mas bo por desea, bo por pensa. Pero toch nos ta preocupa pa libertad di prensa na Hulanda", asina Thomas Bruning di NVJ a bisa. "Desaroyonan den e gabinete actual, specialmente di algun di e miembronan den dje, no ta loke bo por yama alentador."

Bruning a critica e gabinete pa nan atakenan riba e emisora publico. Tambe el a bisa cu minister di Agricultura Femke Wiersma no a keda dispuesto pa ta habri tocante su posicion. Wiersma recientemente a blokia un peticion pa divulgacion di datonan di emision di cunukeronan. Esey ta "obstruccion activo", segun Bruning.

Merca ta designa gang Haitiano como organisacion terorista stranhero

Expertonan ta adverti di impacto riba ayudo

(AP) — Merca ayera oficialmente a designa un coalicion poderoso di gang na Haiti como un organisacion terorista stranhero, generando preocupacion cu e movida por profundisa e crisis humanitario na un momento critico.

E coalicion Viv Ansanm, cu ta nifica "bibando hunto," ta uni un lista di ocho organisacion criminal Latino Americano bao di e categoria. Gran Grif, e gang mas grandi operando den region Artibonite den centro di Haiti, tambe a keda agrega na e lista, manera AP a reporta diamars.

"E era di impunidad pa esnan sosteniendo violencia na Haiti a caba," Secretario di Estado Mericano, Marco Rubio a bisa den un declaracion ayera. Departamento di Estado Mericano a adverti cu "persona, incluyendo ciudadano Mericano, cu participa den cierto transaccion of actividad cu e entidad of individuonan aki por expone nan mes na riesgo di sancion."

Pero ta casi imposible pa gruponan di ayudo y otronan evita trata cu gang na Haiti.
E coalicion Viv Ansanm ta controla al menos 85 porciento di e capital, Port-au-Prince. Esaki ta forsa nonprofit y otro gruponan pa negocia cu gangnan pa nan por haya acceso na comunidadnan pa provee cuminda, awa y otro suministronan critico.

"E prome consecuencianan (di e designacion) ta bay ta riba cooperacion humanitario y internacional, cu ta basicamente e unico cos preveniendo hende na Haiti di muri di hamber," segun Romain Le Cour, cu Iniciativa Global Contra Crimen Organisa Transnacional.
E designacion ta yega mientras Haiti ta enfrenta record di hamber, cu mas di mita di su casi 12 miyon habitante spera di experimenta hamber severo te cu juni, y otro 8.400 persona bibando den shelter improvisa proyecta pa muri di hamber.

Esnan cu ta haci negoshi na Haiti tambe por haya nan mes afecta pa e designacion nobo. Gang ta controla areanan rond di un deposito clave di combustible, y e waf mas grandi y importante di e pais, como tambe caminda principal cu ta conduci paden y pafo di e capital, unda nan ta cobra pa pasa.
"E por funciona como un embargo de facto," segun Jake Johnston, director di investigacion internacional na Centro pa Investigacion Economico y Politico basa na Washington. "E gangnan tin control tremendo riba comercio na e pais," el a bisa. "Haci cualkier tipo di negoshi cu Haiti of na Haiti ta bay tin un riesgo hopi mas grandi."

E designacion ta yega mientras violencia ta aumenta na Haiti. Mas di 1,600 persona a ser mata entre januari y maart, y otro 580 a keda herida, segun e mision politico di ONU na Haiti. E violencia tambe a laga mas cu un miyon persona sin cas.

Venezuela ta rechasa ordo di UN

No lo suspende eleccion na teritorio cu ta den controversia cu Guyana

(AP) - Venezuela su gobierno riba diabierna a rechasa decision for di United Nations (Nacionnan Uni) su corte top, unda a duna ordo na e pais pa suspende eleccion di oficialnan cu supuestamente lo maneha e region rico di recurso den bisiña Guyana, cual ambos nacion ta bisa ta di nan.

E gobierno di Presidente Venezolano Nicolas Maduro, a enfatisa den un declaracion su posicion historico di no reconoce e hurisdiccion di Corte Internacional di Husticia y a afirma cu ley internacional no ta permiti e cuerpo "interferi" of "purba prohibi" un eleccion.

Gobierno su declaracion a bini un dia despues cu e corte, basa na Den Haag, a duna e ordo bao peticion di Guyana, cual ta acusa Venezuela di ta den violacion di un ordo anterior pa medio di planea eleccion dia 25 di mey pa scoge un gobernador y otro oficialnan pa administra e region Essequibo.

Essequibo ta un "parti di e teritorio Venezolano y legado di nos libertadornan," e declaracion a bisa. "Su defensa ta un mandato historico, constitucional y moral cu ta uni henter e Patria Boliviano. Ningun presion internacional, extorsion hudicial of tribunal di exterior lo forsa nos hala for di e conviccion aki."

E area bao disputa ta representa dos tercer parti di Guyana y ta rico den oro, diamanta y otro recursonan natural. Tambe e ta situa cerca di deposito di petroleo grandi, cu produccion actual na un averahe di 650,000 bari pa dia.

Venezuela semper a considera Essequibo parti di e pais pa motibo cu e region tabata dentro di su teritorio durante e periodo colonial Spaño. E tin hopi tempo ta ignora e frontera cu arbitrahe internacional a crea den 1899, ora cu Guyana tabata un colonia Britanico ainda.

Despues di añanan di mediacion, Guyana a pidi corte mundial den 2018 pa declara cu e decision di frontera di 1899 ta valido y tin peso. Venezuela ta argumenta cu un acuerdo den 1966 pa resolve e disputa efectivamente ta haci e arbitrahe original nulo.

E caso aki te ainda ta pendiente den corte mientras tension entre e dos paisnan ta keda aumenta.

Den fin di 2023, Maduro a menasa di anexa e region cu forsa despues di a organisa un referendum unda a puntra votadornan si Essequibo mester bira un estado Venezolano. Dianan despues, lidernan di Caribe uni pa Brazil y U.N a organisa un cumbre di emergencia unda Guyana y Venezuela a keda di acuerdo cu no lo usa forsa. Sinembargo e disputa ta sigui.

Den maart, Guyana su presidente a denuncia entrada di un embarcacion naval arma den awanan cu ta den controversia, unda tin deposito di petroleo grandi importante bao desaroyo di Exxonmobil. E vice presidente Venezolano, Delcy Rodriguez, a rechasa e afirmacionnan di Ali y a cualifica e instalacionnan petrolero di ExxonMobil como uno ilegal.

E votadornan di Venezuela lo bay urna mas adelante e luna aki pa scoge gobernadornan y legisladornan.

Puerto Rico: Trahadonan publico y priva ta exigi gobierno un trato digno

(ElNuevoDia) – E denuncia di accionnan abusivo di gobierno y Hunta di Supervision Fiscal (JSF) contra e trahadonan di e pais, como tambe exigencia pa un trato y condicionnan digno tanto den sector publico como priva, tabata e mensahe central di e centenares di trahadonan cu a marcha diahuebs na San Juan, en conexion cu Dia Internacional di Obrero.

“Mientras cu e Hunta di Supervision Fiscal ta disfruta di salarionan lucrativo, nos empleadonan publico ta sigui cu un plan di reclasificacion cu solamente a humilia nos,” Jessica Martínez, presidente di United Public Servants (SPU) a bisa.

JSF, kende su oficina ta situa na e di 11 piso di e edificio cu tambe ta aloha Corte di Apelacion, a ser protegi pa agentenan policial, cu a establece un barera impenetrabel dilanti di e multitud, cu tabata manifesta pacificamente cu lema y discursonan pidiendo pa e lucha pa nan derechonan. Mas cu 30 organisacion laboral a participa na e marcha organisa pa Coalicion Sindical.

E escena tabata similar pafo di e sede di Departamento di Labor y Recursonan Humano na Hato Rey, unda centenares di manifestante a tene un protesta exigiendo e “rescate” di e agencia y enfatisando nan oposicion na e secretario designa Nydza Irizarry Algarín.

E manifestantenan a exigi salarionan husto “suficiente pa biba di dje, no solamente pa sobrevivi,” y a exigi proteccion contra retironan arbitrario, y tambe proteccion contra procesonan di negociacion colectivo y acuerdonan cu ta resulta di e negociacionnan ey.

“Nos no por entrega,” Nelly Ayala, presidente di e Federacion di Trahadonan, a enfatisa pafo di e sede di JSF. “E Hunta di Control Fiscal tabata loke gobierno a usa pa stop e negociacion colectivo di trahadonan,” el a bisa.

“Pa hopi aña caba, nos a bin aki pa condena e abusonan di Hunta di Control Fiscal. Ta basta, nos kier pa e Hunta sali for di aki,” Edwin Méndez, presidente di Sindicato General di Trahadornan, a agrega den su discurso. El a revisa e impacto di e politicanan di cortamento promove pa e instancia y e estado precario di trahadonan, cu a mira nan beneficionan marginal y salarionan reduci.

Tambe tabatin numeroso demanda di parti di e sector di educacion, cu tabata exigi un trato digno pa e maestronan di e pais, condicionnan adecua den klas pa e trabou indispensabel di siña e generacionnan mas hoben, respet pa un pensioen decente, y e suministro di e fondonan aloca na studiante y scolnan.

“E ahustenan aki no ta nada mas cu cortamento,” Mercedes Martínez, presidente di e Federacion di Maestronan, a bisa, describiendo e accionnan di JSF, cu e aprobacion di Gobernador Jenniffer González, kende el a describi como un “marioneta” di e entidad.

E profesion di docente tambe a señala un mal maneho di parti di e Secretario di Educacion, Eliezer Ramos, cu “ta hayando su di dos chens pa bati”, a recorda e presidente di Educamos, Eva Ayala, referiendo na e hecho cu esaki ta e di dos biaha cu Ramos ta ocupa e funcion. “Nos ta memey di e semester caba y cosnan ta pio,” el a bisa.

Di mesun manera, movementonan di studiantenan universitario a manifesta contra di cortamento di presupuesto na UPR, hunto cu e Asociacion Portoriqueño di Profesornan di Universidad y e Hermandad di Empleadonan No-Decente, kendenan a denuncia ripitidamente con e cortamentonan aki a haci nan condicionnan di trabou mas precario.

E aña aki, ademas di e forsa laboral publico estatal, trahadonan di gobierno federal tambe a destaca, denunciando e impacto negativo di e politicanan di austeridad promovi pa presidente Donald Trump, incluyendo e retironan di trahadonan y violacion di acuerdonan di negociacion colectivo.

“E forsa laboral federal na Puerto Rico tambe ta ser impacta,” Iris Álvarez, presidente di Local 2614 di e Federacion Mericano di Empleadonan di Gobierno a indica. “Nos ta bringando pa nos beneficionan, cu tambe ta ser afecta aki riba e isla”, el a bisa.

Empleadonan di e Administracion di Veterano, Administracion di Seguridad di Transporte, e Servicio Postal, y e Administracion di Seguro Social tambe a participa na e marcha.

“Nos ta rechasa e administracion di Trump, nos ta rechasa e administracion di Jennifer González, y nos ta rechasa e Hunta di Control Fiscal,” Samuel Hernández, representando e Sindicato di Empleadonan di Post a bisa.

MANA ta expone joyanan arkeologico na Leiden

'Rijksmuseum van Oudheden' (RMO) na Leiden, Hulanda, ta celebra arkeologia den Reino Hulandes cu e exposicion 'Boven het Maaiveld' - "Riba Nivel di Tera". Reina Máxima a habri e exposicion 22 di april pasa y publico por bishit'e te 7 di september.

Den ultimo 25 aña e interes den arkeologia den Reino Hulandes a crece hopi. Desde aña 2000 mas excavacion a tuma luga y tabata tin mas hayazgo arkeologico. Tecnicanan di investigacion a avansa y por haci investigacion mas detaya. Ta mustra artefacto- y sitionan arkeologico, excavacionnan cu a tuma luga, e investigacion- y e storianan nan tras. Ta presenta entre otro hayazgonan cientifico, di arkeologo amateur, hayazgonan accidental y di buskeda di tesoro.
Den e exposicion temporaneo tin mas cu 500 artefacto arkeologico unico (despues di tabata dera bou tera of bou awa) cu a ser haya den e ultimo 25 añanan na Hulanda y den Caribe Hulandes. Pa traha e exposicion a fia artefactonan di un 90 museo, deposito, compania arkeologico y persona den Reino Hulandes.
Cada isla di Caribe Hulandes a scoge cua t'e artefactonan cu a luci mas den e ultimo 25 aña y cu tabata desea pa comparti na Leiden. MANA a pone disponibel artefactonan di dos sitio arkeologico valioso, esta di e santana historico St. Cruz 35 (terestre, Periodo di Contacto) y di SS Pedernales (maritimo; Periodo di Segundo Guera Mundial). Arkeologo drs. Raymundo Dijkhoff tabata presente pa e apertura y a presenta mes anochi e lectura: "Archaeology of Culture Contact and Colonialism in Aruba: the Santa Cruz 35 Cemetery".

E santana historico Santa Cruz 35 (+/- 1620 -1810), cu ta di periodo colonial, ta unico compara cu santananan den e region aki, di cual mayoria ta data di e comienso te mita di siglo 16. Loke ta resalta ta cu e ta e unico santana conoci di antepasado mixto (Europeano, Indjan y Mestizo) haya riba e continente Americano. Di e sitio aki a facilta cuentanan/cralchi di glas y un herment di cocolishi, ambos regalonan funebre.
Un lampi di glas di copro y tres boton militar, tambe di copro, colecta di SS Perdenales (1942) pa Sr. Gino Wauben, ta den e exposicion na Leiden. Durante di Dos Guera Mundial Aruba tabata un proveedor grandi (70%) di combustibel na aliadonan. Artefactonan recupera na e sitio ta duna un bista den e bida militar, marinero y e industria petrolero y ta reconoce su balor cultural-historico pa Aruba, nos region y henter mundo.
E trabou arkeologico na Aruba no ta solamente importante pa Aruba, pero tambe den Reino Hulandes y hasta tin su efecto riba perspectiva historico mundial. Durante e bishita di trabou aki a reforsa entre otro e lasonan cu Universidad Leiden cu a mustra interes pa sigui haci investigacion den cooperacion cu Aruba/MANA.
Di awor caba comunidad di Aruba ta ser invita pa e ultimo lectura den e ciclo di charla tocante e santana historico Santa Cruz 35 presenta pa arkeologo Raymundo Dijkhoff. E fecha ta diadomingo 18 di mei pa 11'or di mainta y 1'or di merdia (Dia Internacional di Museo) na MANA. Keda pendiente pa e programa p'e dia aki y pa detaye di e lectura. Reserva e fecha pa hunto cu famia y amistadnan siña mas di Aruba su historia y cultura.

Open dag na Marinierskazerne na Savaneta

Diahuebs 1 di mei, e open dag Anual di Marinierskazerne Savaneta a tuma luga. Di 10:00 te 16:00 e Kazerne a habri su portanan pa publico cu un programa varia pa mucha y adulto.

E open dag a brinda un escala amplio di actividad y presentacion, durante cual bishitantenan por a ricibi un bista unico den e labor di Defensa y su socionan di siguridad strategico. Cuerpo di Marina, Militarnan di Aruba, Programa di Entrenamento Social (Sociaal Vorminstraject SVT), Marechaussee Real, Wardacosta Region Caribe, Cuerpo Policial Aruba y Cuerpo di Bombero di Aruba tabata presente pa demostra kico nan tin den cas.

Durante e dia tabatin presentacionnan tanto riba tera como riba lama, durante cual diferente scenario a ser imita. Banda di e presentacionnan aki Haerfen, Honeypot, Lightskin Rasta y Jralph a zorg pa musica en bibo, cu asistencia di Cool/Fresh FM live radio, tentnan di mercado y trucknan di cuminda cu a provee bishitantenan cu cos dushi y recuerdonan pa hiba cas.

Un bunita punto culminante tabata e sosten na organisacionnan caritativo por medio di benta di ticket di loteria, sopi di bonchi berde, pechi, mug, kalender y otro articulo tremendo. En total e benta a recauda AWG 27.500. E entrada completo e aña aki ta bay pa dos organisacion caritativo: Fundacion Pa Nos Comunidad y House of Skate Aruba.

Un otro momento special tabata e open dag special riba diaranson, 30 di april, pa 80 mucha di Scol Caiquetio. E muchanan aki pa motibo di nan restriccionnan no por a participa den e dia habri regular. P'esey nos a invita nan un dia prome, pa asina nan tambe por a disfruta di un dia dibertido den e mundo di Defensa.

E exito di e open dag di Marinierskazerne Savaneta ta danki na e esfuerso di tur esnan envolvi y e hopi bishitantenan entusiasma cu a bin tira un bista. E evenemento no solamente ta aporta na engrandece e conscientisacion tocante e trabaonan di Defensa y e socionan strategico di siguridad, pero esaki a brinda tambe un sosten valioso na dos organisacion caritativo. Te otro aña riba 1 di mei 2026!

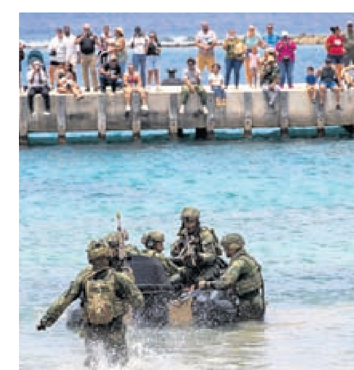

Russell Brand ta ricibi libertad condicional despues di presenta dilanti corte di Londres pa cargonan di agresion y violacion

(AP) - Russell Brand a yega corte diabierna unda e ta enfrenta cargonan di agresion sexual y violacion.

E actor-comediante, bisti na preto, rapidamente a ser rondona pa camaranan. E tabata cana cu lomba stret den medio di media y personanan presente, proteha pa un circulo di guardaespalda y polis den uniform.

Dentro di un corte yen, Brand a confirma su nomber, fecha di nacemento y adres durante e audiencia y a ricibi libertad condicional despues cu fiscal a lesa un resumen di e kehonan cu 4 hende muhe a entrega, unda ta haci acusacionnan di casi 25 aña atras.

Brand, di 49 aña, a keda acusa luna pasa di dos incidente di violacion, dos incidente di agresion sexual y uno di agresion indecente. E no a acepta un acuerdo y anteriormente a nenga e acusacionnan haci den su contra.

E supuesto ofensanan a tuma luga entre 1999 y 2005 - un den pueblo Ingles Bournemouth y e otro 3 na Londres. The Associated Press tipicamente no ta nombra victimanan di violencia sexual, y ley Britanico ta otorga nan e derecho di keda anonimo pa resto di nan bida den media.

Magistrado Hefe Paul Goldspring a ordena Brand presenta na Central Criminal

Court, conoci como Old Bailey, dia 30 di mei y a entrega libertad bao condicion cu e mantene corte informa tocante unda e ta kedando, sea na Reino Uni of Merca.

Actualmente e ta biba na Florida, pero ta obliga atende tur sesion den corte den futuro. Si e no cumpli cu e condicionnan, e lo keda deteni.

Fiscal Suki Dhadda a bisa cu Brand a viola un muhe den 1999 den un camber di hotel na Bournemouth ora cu el a atende un conferencia den e pueblo y a conoce na un evento unda e tabata cantando. Ta acusa cu mientras e muhe a bay baño, Brand a parcialmente kita su paña y despues a push'e riba cama, a kita su paña intimo y a abusa di su persona sexualmente.
Un di dos muhe a acusa Brand di gara su brasa y purba hink'e den baño di hende homber na stacion di television na Londres den 2001.

Un tercer victima tabata empleado di television cu a conoce Brand na fiesta di cumpleaños di un amistad na un bar den 2004. E ta acusa di a gara su pecho prome cu el a hal'e drenta un baño y oblig'e participa den seco oral.

E ultimo victima tabata traha na un stacion di radio y a conce Brand mientras e tabata trahando riba un version di "Big Brother" entre 2004 pa 2005. Brand aparentemente a gar'e na su car cu ambos man, a push'e contra muraya y a sunch'e prome cu el a gara su partinan priva.

E cargonan aki ta bini despues di un investigacion den september di 2023 haci entre Channel 4 y Sunday Times.

Brand a nenga e acusacionnan aki ora cu nan a surgi e prome biaha. Riba e dia cu el a keda acusa luna pasa, el a publica un video unda el a bisa cu e ta duna bon bini na e oportunidad di comproba su inocencia. "Mi tabata un hende kens prome cu mi a cuminsa biba den luz di Señor," el a comenta. "Mi tabata un adicto na droga, adicto na sexo y un imbecil. Pero loke nunca mi tabata ta, ta un violador. Nunca mi a participa den actividad sin consentimento, Mi ta resa cu boso por mira esaki ora bo wak den mi wowonan."

Conoci pa su shownan di comedia cu un tono un poco halto, Brand a traha como locutor di radio y anfitrion di television ademas di a skirbi Memoir unda e ta detaya su bataya contra droga y alcohol. El a actua den varios pelicula di Hollywood y tabata brevemente casa cu Katy Perry entre 2010 y 2012.

Den añanan recien, Brand a disparce for di media, pero a crea un base di siguido grandi online cu videonan unda e ta mescla teorianan di conspiracion mescla cu bienestar. Recientemente, el a bisa cu el a muda y ta bibando na Merca.

Six Flags America na Maryland lo cera fin di temporada 2025

(AP) — Despues di mas cu un cuarto siglo di emocion y diversion, Six Flags America y Hurricane Harbor den suburbionan di Maryland cerca Washington, D.C., lo cera fin di e temporada aki.

E propiedad cu ta midi aproximadamente 202 hectar na Bowie lo ser poni pa bende pa desaroyo nobo, segun un anuncio diahuebs di Six Flags Entertainment Corporation. Como parti di un revision di nan portofolio, e compania — cu su oficina na Charlotte, North Carolina — a conclui cu e parkenan "no ta paz strategicamente cu e plan di crecemento a largo plaso di e compania," segun un declara-

cion di Richard A. Zimmerman, presidente y CEO di Six Flags. E ultimo dia di operacion lo ta 2 di november.

"Six Flags America y Hurricane Harbor tabata un parti importante di e comunidad local, y e temporada final aki lo ta un oportunidad pa celebra e decadanan di diversion cu bishitantean a disfruta riba e propiedad," Zimmerman a bisa.

Six Flags America ta empleaaproximadamente 70 empleado full-time, y e compania a bisa cu empleadonan eligibel lo ricibi compensacion di salida y otro beneficionan.

E lugar mes a sirbi como un reserva natural na aña 1970, prome cu el a bira un parke di atraccion, segun The Washington Post. El a habri oficialmente como Six Flags America na 1999, segun un vocero di e compania. E parke ta ofrece hopi atraccion y hungamento, incluyendo nuebe roller coaster. The Wild One ta un di e roller coaster di palo mas bieu den e pais, segun e vocero.

Tara H. Jackson, e Ehecutivo Interino di Condado Prince George's, a lamenta e ceramento di e parkenan.

"Durante decadas, Six Flags no tabata simplemente un parke tematico—e tabata un parti aprecia di nos identidad como condado, un fuente di alegria pa famianan, y un centro di actividad economico," Jackson a bisa den un declaracion. "Nos ta compromete pa traha cerca cu Six Flags y otro participantenan pa guia un proceso di desaroyo nobo cu ta pensa den manera inclusivo y cu ta sostene empleo, crecemento y beneficio a largo plaso pa comunidad."

Administracion di Trump ta yega na acuerdo cu Maine tocante congelacion di financiamento despues di disputa a causa di atletanan transgenero

(AP) - Presidente Donald Trump su administracion diabierna a acepta para tur esfuerso pa congela financiamento pa un programa di nutricion na Maine despues di a inicialmente suspende e dollarnan aki a causa di un desacuerdo entre e estado y Trump tocante atletanan transgenero.

Den su respuesta, e estado lo retira su demanda entrega contra U.S Department of Agriculture, Procurador General di Maine Aaron Frey a anuncia.

"E ta algo desafortuna cu mi oficina mester a bay corte pa USDA por cumpli cu ley y su propio regulacionnan," Frey a bisa en su declaracion. "Pero nos ta contento cu e demanda a resolve y cu Maine lo sigui haya financiamento manera Congreso a dirigi pa duna cuminda na muchanan y adultonan vulnerable."

Un email pidiendo comentario a keda manda diabierna na e Departamento di Agricultura.

E acuerdo aki ta cera un discusion cu e gobierno su decision di congela financiamento na Maine pa cierto funcion administrativo y tecnologico den e estado su scolnan a causa.

Un carta for di Secretario di Agricultura Brooke Rollins a spliac cu e decision aki a surgi for di un desacuerdo entre e estado y gobierno federal tocante si maine ta cumpliendo cu Title IX, e ley federal cu ta prohibi discriminacion den educacion a base di sexo. Trump a acusa Maine di falta di cumplimento cu e orden ehecutivo aki, prohibiendo esnan transexual di tuma parti den deporte.

Pronto despues cu e secretario su carta a keda manda, Maine su Departamento di Educacion a perde acceso na varios fuente di financiamento federal pa un programa di nutricion estatal, segun e corte su ordo por escrito.

Maine rapidamente a demanda e administracion, unda e abogadonan di e estado a argumenta cu e programa di nutricion pa muchanan a ricibi of mester a ricibi mas di 1.8 miyon dollar pa e aña fiscal actual. Fondonan di añanan anterior a keda otorga pero actualmente un ttoal di 900,000 dollar ta inaccesible segun e demanda. E demanda tambe a bisa cu e programa ta anticipando alrededor di 3 miyon dollar cu ta tipicamente entrega tur juli pa sponsor e programa di cuminda tur zomer y reembolso di cuminda.

Un hues federal a duna ordo na e administracion di Trump ap descongela e fondonan luna pasa despues di a haya cu Maine ta hopi probable di haya exito den su desafio legal.

Gran final den torneo 4x4: Taxi Boys vs Biba Lekker!

Diasabra awor, 3 di mei, cuminsando pa 8'or di anochi, e famoso Domino Square Garden lo ta e scenario p'e gran final dje torneo 4X4, ora cu e "burdugunan" di Taxi Boys enfrenta e "corta-corientenan" di Biba Lekker! Cos ta hot, pero cayente di berdad! E prome encuentro, esun entre Biba Lekker y Sero Blanco, a bay den tension increibel!

Como ultimo recurso, Biba Lekker a diseña un strategia nobo: corta coriente, paga luz, y laga tur hende fria pa asina haci un comeback y gana cu score preta di 21-20. E palabra "Time-out" a haya un significado nobo! Antes tabata bay sconde den WC, pero awor aki a para bira style di paga luz y cuminsa resa!

E di dos encuentro, esta esun entre Taxi Boys y Pluma Gang, lo drenta historia di domino aki na Aruba como e abuso mas grandi di tur tempo: sin piedad, e burdugunan taxista a masacra e pober "plumeronan" cu score impactante di 21-10! Awo, e gran final lo bay dicidi ta cua pegadonan di piedra mas poderoso dje 4 ekiponan aki. Tin papia cu e torneo aki lo ta un "pilot-project" pa un futuro champion's league den domino. Ken sa, keda pendiente.
Pues shonnan, wanta duro pasobra diasabra awor, 3 di mei, cuminsando pa 8'or di anochi, e sambombaso final lo tuma luga aya n'e mundialmente famoso Domino Square Garden net n'e grens entre Calabas y Kudawecha.

Manera semper, entrada ta completamente gratis pa publico amante di domino en general, y e snacknan lo lora totalmente pornada durante halftime! No perde e evento sensacional aki, yegaaaa!

Muhe transgenero prohibi di hunga cricket di hende muhe na Inglatera y Wales

(AP) - Muhenan transgenero lo keda prohibi completamente di cricket di hende y mucha muhe na Inglatera y Wales.

England and Wales Cricket Board (ECB) a bisa diabierna cu el a actualisa su restriccionnan anterior despues di decision di Corte Supremo luna pasa. "Cu efecto inmediato, solamente esnan kende su sexo ta biologicamente femenino lo ta eligible pa hunga den weganan di hende y mucha muhe di cricket," ECB a bisa iabierna. "Hende muhe transgenero y mucha muhenan por sigui hunga den cricken mixto y 'open'."

E anuncio aki ta bini un dia despues cu atletanan transgenero a keda prohibi di hunga den ekipo di futbol di hende muhe na Inglatera y Escocia di parti di Football Association.
Muhenan transgenero ya caba tabata prohibi di hunga den nivel elite di cricket di hende muhe for di comienso di e aña aki pero si tabata permiti competi den weganan feminino na nivel mas abao, incluyendo cricket recreacional.

Esaki no lo ta permiti mas.

Corte di nivel mas halto na Reino Uni a duna su veredicto dos siman atras cu ta defini un muhe pa proposito contra discriminacion como un persona cu biologicamente a nace muhe. E hefe di Equality and Human Rights Commission a bisa despues di e decision cu muhenan transgenero lo keda exclui for di baño di hende muhe, departamento di hospital y ekiponan deportivo.

Mientras cu e decision a haya bon bini di algun grupo feminista, e ta uno condena pa e gruponan defensor di derechonan transgenero cu ta bisa cu esaki lo tin impacto amplio y detrimental na bida diario.

E problema ta uno cu a ricibi hopi atencion na Reino Uni y mas aleu, particularmente na Merca, unda Presidente Donald Trump a firma ordonan ehecutivo cu ta prohibi e participacion di atletanan transgenero den deprote y ta usa un definicion rigido di e sexonan, na luga di genero, pa propositonan di gobierno federal. E ordonan lidiando cu desafionan den corte.

*Opinion ta un seccion di **Bon Dia Aruba** specialmente pa brinda oportunidad na lectornan individual pa expone nan opinion. Contenido publica di ningun manera ta refleha opinion di **Bon Dia Aruba** y ta pa responsabilidad exclusivo di e organisacion/individuo cu ta ofrece esaki pa publicacion. **Bon Dia Aruba** ta reserva e derecho di no publica texto ofreci, si esaki segun e medio no ta cuadra cu e normanan di decencia cu nos ta mantene, pa evita contenido cu ta innecesariamente ofensivo. Esaki suheto na evaluacion exclusivo di **Bon Dia Aruba**.*

OPINION

Skirbi pa Ryçond do Nascimento:

Partido Futuro ta mas cangreu cu un cambio

Un mentalidad di bandido a podera di nos gobierno. E constelacion nobo cu ta na poder ta kere cu ley ta existi pa yuda e poderoso, mientras cu e proposito di ley ta pa crea husticia y igualdad entre e podernan y e ciudadano. P'esey nos tin e dicho: ley pa un, ley pa tur.

Laga mi splica mi mes. Gerlien Croes, cu ayudo di e orbita di Alice van Romondt y Patrick Paskel, a lansa su mes como simbolo di renobacion, bos di pueblo cla pa cambio, hende cu a sali for di AVP pa motibo di principio y e alternativa pa un sistema corupto. Durante campaña 2024 el a vocifera critica duro contra corupcion, clientelismo y e falta di moral di AVP cu segun Gerlien a faya pueblo. El a insinua cu ta pa motibo di e corupcion di Mike de Meza el a bandona AVP. P'esey el a yama su partido Futuro, cu ta expresa speransa y direccion nobo.
Y awo?
Awo Gerlien Croes a core negocia cu Mike Eman pa e bira e vice-ministro mas poderoso den historia di Aruba: el a exigi relacionnan den Reino, pa e por profila como e lider den e relacion cu Hulanda y nos hermana islanan. El e exigi economia y finanzas, poniendo Aruba y e gabinete bao di su poder.

Ta comosifuera cu e tin Mike Eman bao curatela. E no tabata kier Desiree Croes como minister plenipotenciario y e unico cos cu Mike a medio par'e ta riba e nomber di e gabinete. Sino awe nos tabatin Gabinete Eman-Croes. Toch Gerlien a haya su gana, pasobra awo e gabinete ta yama AVP-Futuro. Nan por a yam'e Gabinete berde light di biaha.

Pero, despues di a insinua cu AVP y especialmente Mike de Meza ta corupto y despues di a demostra di por haya tur loke e kier, Gerlien a duna Mike Eman luz berde pa apunta Mike De Meza como candidato pa bira minister. Ora bo brasa Mike Eman y Mike de Meza, ta kico bo ta spera? Mike ta plama un mentalidad di bandido atacando tur instancia cu mester enforsa ley (handhaving), ora cu e ley no ta cumbini AVP.

Nos a wak esaki den caso di Paul Croes, nos a wak e den caso di Benny y e dianan aki nos a mira exactmente e mesun cos rond di e caso di screening di Mike de Meza. Naturalmente mi amigonan di 24ora mester a hunga un papel central den e atake aki, dunando e mensahe publico na Gobernador cu e debe un fabor politico na De Meza, demostrando un biaha mas e mentalidad di bandido di henter e orbita di AVP.

Analisa e situacion bon: ningun partido a haya un mayoria absoluto, cu otro palabra: ningun partido a haya mandato. Toch ta net cu AVP Gerlien kier traha. E AVP cu Gerlien mes a tilda di no ta transparente, responsabel y hasta cruel. Esaki no ta un compromiso estrategico. Esaki ta un traicion politico. Awe Gerlien ta proteha e sistema corupto cu e mes a priminti di cambia. Unda e palabranan "nos no por keda den e mesun rutina" a bay? Con por bo papia di cambio real ora e prome zet politico cu bo ta haci ta pa pone AVP bek na poder? E realidad ta cla pa tur hende por mira: esaki no ta renovacion. Esaki ta acomodacion di e politica di old boys. Un deseo pa sinta na e mesa den conseho di minister, un deseo pa poder, pa keda den e wega.

Pa tur cu ta comprende e politica di Mike, su uzo di pobresa combina cu sentimentalismo, ta comprende e manera con nan ta laba bo celebro cu e imagen di un dama sexy, mama hoben cu ta papia cu pasion di su sacrificio personal, cu a sufri den man di AVP pa para pa lo corecto. Pero e echonan no ta gaña. Mira ken ta e aliado y partner di coalicion di hendenan cu Gerlien mes a condena. Y si pueblo ta sinti su mes comodo cu e tipo di boltiamentonan aki, ta pueblo mes ta co-responsabel pa promove un mentalidad di bandido.

Si nos kier prosperidad pa nos yiunan y nos nietonan e tempo pa nos habri nos wowo ta awo.

Skirbi pa Robert Arends

Adapta ley di screening?

Ta parce cu e actual Ley di screening pa por bira Minister NO ta suficiente "cla"/"duidelijk" y ta duna espacio pa diferente interpretacion cu ta stroba Aruba di haña un Minister cu ta cuadra cu e exigencianan di ley pa por bira Minister.

E discusion actual (2025) y e casonan rapporta prome cu 2025 mester ta informacionnan valioso pa Gobierno y Parlamento considera pa adapta e ley di screening cu datonan concreto cu tur hende ta comprende y acepta.

No por laga e interpretacion di datos den man di ni Gobernador ni di informador(nan) ni di e instancianan envolvi cu screening.

Ademas di duna candidatonan oportunidad pa reacciona prome cu tuma decision riba nan candidatura , Gobierno y Parlamento mester apunta un comision fiho pa evalua y aproba tur datos presenta pa e instancianan envolvi prome cu tuma decision.

Mester bin claridad tambe pa pueblo cua instancia finalmente ta dicidi/aproba ken ta bira Minister. No por sigui sconde !

Pa trato igual pa tur hende!

Expertonan di Wageningen ta presenta un vision inclusivo di naturalesa pa Aruba 2050

Wageningen University & Research (WUR) ta anuncia cu e lo ta na Aruba di 5 mei pa 9 mei cu un delegacion pa presenta e resultadonan di proyecto TRUPIAL, un iniciativa unico cu ta ilustra un vision inclusivo di naturalesa pa e futuro di Aruba. E vision ta un resultado di un trabou cu a wordo haci conhuntamente cu e comunidad local durante un periodo di 2 aña. E bishita aki lo encera un sesion di conocemento cu Prome Minister Mike Eman, un sesion di presentacion pa Conseho di Minister y Miembronan di Parlamento, y finalmente un anochi di presentacion pa comunidad di Aruba.

Encabesando e bishita aki ta Peter Verweij, investigado y autor principal di e rapport "Aruba 2050 – A Nature Inclusive Vision" y e catalog cu ta compaña e rapport aki. E documentonan aki ta presenta un mapa di direccion practico y uno cu ta inspira con pa integra naturalesa den Aruba su desaroyo economico y social, specialmente den sectornan manera turismo, agricultura, infrastructura, y conservacion di herencia.

TRUPIAL ta forma parti di e KB36 Knowledge Base Programme di "Biodiversidad den un Sociedad Inclusivo di Naturalesa", un programa cu ta wordo funda pa e Ministerio di Agricultura, Pesca, Calidad di Cuminda y Naturalesa di Hulanda (LVVN), y cu ta cay bou di encargo di Dr. Lawrence Jones-Walters. E vision pa Aruba a wordo desaroya pa medio di un proceso colaborativo, unda cu e vision y catalog ta trece hunto bosnan y conocemento di organisacionnan manera representantenan di gobierno, NGOs, sector priva, y ciudadanonan di Aruba. E manera colaborativo aki a sigura cu e resultado ta refleha ambicionnan uni y conocemento practico local. E resultado ta presenta scenarionan den futuro hopi visual hunto cu ekipo di planificacion cu ta pone enfasis riba e riesgonan si Aruba continua cu su trayectoria di "business-as-usual" pero tambe ta demostra e potencial transformativo di alternativanan cu ta inclusivo di naturalesa combina cu Aruba su identidad local.

Como parti di e bishita, Peter Verweij y Dr. Lawrence Jones-Walters lo tene un anochi di dialogo dia 7 di mei 2025 na Fort Zoutman, Oranjestad pa refleha e resultadonan di e proceso colaborativo. E evento lo conta cu tres diferente dialogo den forma di 'panel discussion' - caminda cada discusion lo adresa e desafionan clave cu a keda identifica den "Aruba 2050 – A Nature Inclusive Vision". Cada topico lo conta cu participacion di diferente representantenan di sectornan clave y e combersacionnan lo wordo modera pa Dr. Jones-Walters. E discusionnan tin como meta pa bay mas profundo den intercambio di idea y tambe identifica oportunidadnan pa implementacion. E desafionan y retonan cu lo wordo presenta ta lo siguiente:

- Mantencion, mehoracion y restauracion di naturalesa: Protehando biodiversidad y maneha degradacion den bista di stress climatico, desaroyo, y specienan invasivo.
- Maneho di turismo: Trece un balansa husto entre crecemento economico y igualdad social, teniendo na cuenta presionnan ambiental y e impacto espacial di un sector di turismo cu ta sigui crece.
- Crecemento di e poblacion y expansion urbano: Manehando e uso di tera y desaroyo di infrastructura mientras ta salvaguardia naturalesa y e bienestar di comunidad.

Personanan cu ta interesa pa asisti e anochi di dialogo pa comunidad, por registra nan participacion via e proximo link: https://forms.office.com/r/6g4JNTastz. Tuma nota cu cupo pa participacion ta limita.

Despues di e presentacion, e documentonan lo wordo haci publico pa asina tur hende cu ta interesa por lesa esakinan. Finalmente, e proyecto TRUPIAL ta ofrece un mapa pa esnan responsabel pa traha maneho, e planificadornan, y e comunidad pa salvaguardia Aruba su biodiversidad unico, herencia cultural, y economia sostenibel. E lansamento di e vision aki pa Aruba ta marca un logro grandi den desaroyo di trahamento di maneho unda cu e por ta basa riba ciencia, y un comunidad informa cu por guia e isla den direccion di un futuro resiliente y prospero.

Pa mas informacion por manda un email na info@acf.aw.

Un nave espacial di era Sovietico ta rumbo pa cay na Tera casi mey siglo despues di su lansamento fracasa pa Venus

(AP)—Un nave espacial for di e era Sovietico cu tabata destina pa aterisa riba Venus den añanan 1970 ta anticipa di cay sin control na Tera den proximo dianan.

Ta hopi tempran pa ta sigur unda e masa di metal di medio ton lo cay ni kico lo sobrevivi e entrada, segun esnan cu ta sigui restonan espacial.

Marco Langbroek, un cientifico Hulandes, ta pronostica cu e nave espacial lo drenta Tera back rond di 10 di mei. E ta calcula cu si e obheto keda compacto, e lo cay riba Tera cu un velocidad di 242 kph. "Aunke no sin riesgo, no mester preocupa mucho tocante esaki," Langbroek a bisa den un email.

E obheto ta relativamente chikito, y hasta si e no kibra durante su entrada, "e riesgo ta similar na un meteoriet cu ta cay varios biaha pa aña. Bo tin mas chance di haya golpi di strena den bo bida," el a agrega.

E chance cu e nave espacial berdaderamente lo cay riba hende of propiedad ta chikito, pero "no por ser descarta completamente."

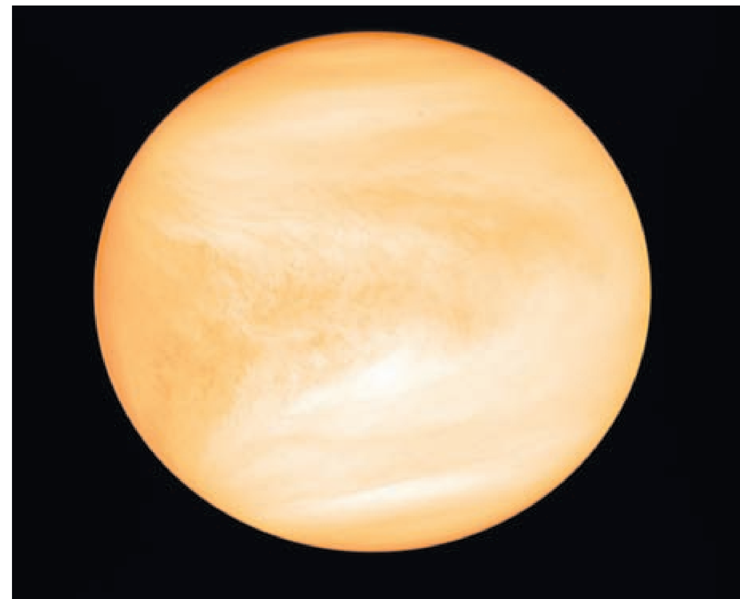
E Union Sovietico a lansa e nave cu ta conoci como Kosmos 482 na aña 1972, como parti di un serie di mision pa Venus. Pero e nunca a logra sali for di orbito di Tera pa motibo di un fracaso den e raket.

Gran parti di e nave a cay abao dentro di un decada, pero Langbroek y otro expertonan ta kere cu e capsula di aterisahe mes—un obheto rondo di mas o menos 1 meter den diameter—a keda circula Tera den un orbito hopi eliptico durante 53 aña, gradualmente bahando di haltura.

Segun Langbroek di Delft University of Technology na Hulanda, ta bastante posibel cu e nave di casi 500 kilogram lo sobrevivi su entrada. Esaki tabata construi pa maneha un descenso den e atmosfera diki di dioxido di carbono di Venus. Pero expertonan ta duda si e sistema di parachute ainda por traha despues di tanto tempo. E heat shield tambe por a daña despues di 53 aña den espacio.

Segun Jonathan McDowell di Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics, lo ta miho si e heat shield fracasa, pasobra esaki lo causa e nave kima den su entrada. "Pero si e shield resisti, e lo cay completo, y lo ta un obheto di medio ton di metal cayendo for di shelo," el a bisa.

E nave por drenta back na cualkier puno entre 51.7 grado norte y sur di latitud–pa compara esaki por ta entre ciudadnan manera Londres y Edmonton na Canada, te mas abao na Cabo de Hornos den Sur America. Pero pasobra gran parti di planeta ta cubri cu awa, "e chance ta grandi cu e lo cay den ocean," segun Langbroek.

Accidente pa falta di preferencia na Sabana Liber

Diabierna mainta a drenta informe di un accidente na Sabana Liber, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un accidente entre 2 pick-up un Nissan Frontier y un Pick-up Ford unda e chauffeur a bay sali for di e villas y a subi sali net dilanti e otro pickup cu a bay dal den dje. Afortunadamente ningun hende a resulta herida.

Ladronnan na Boca Mahos ta sigui horta den auto di turista

Diahuebs merdia a drenta informe di un caso di kiebro y ladronicia for di un auto di turistanan na Bushiribana, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu ladronnan a kibra den e auto di turista pa asina horta nan pertenencia di balor. Ta parce cu e ladronnan a kibra bentana di auto y a bay cu placa tambe, entre otro pertenencia. E incidente aki por pinta un imagen desagradable pa bishitantenan di nos isla.

Motociclista coriendo cu velocidad halto a slip riba santo perde control y lastra riba caminda!

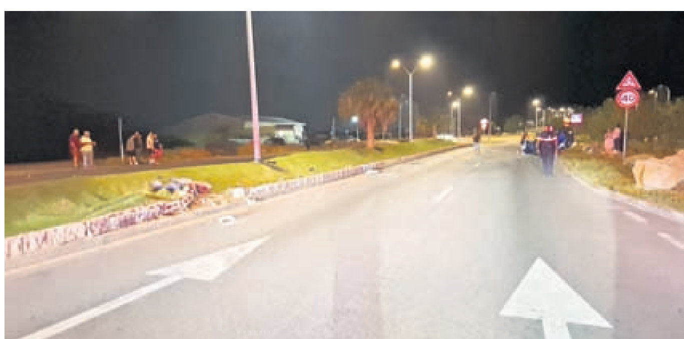

Diahuebs mainta a drenta informe di un incidente dilanti DA, mesora a dirigi tanto polis como ambulance na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un accidente unda un motociclista coriendo cu velocidad halto a slip riba e poco santo riba caminda y a perde control lastra un bon distancia riba caminda. Un amiga cu tambe tabata riba un otro brommer a para y a baha yud'e. Na yegada di e ambulance nan a atende y a transport'e cu urgencia pa hospital.

Polis a detene chauffeur burachi cu a bolter cu auto dilanti C-Mart riba E.J."Watty" Vos Blvd.

Manera cu a bira diabierna a drenta informe di cu un auto lo a bolter dilanti C-Mart riba E.J."Vos" Blvd., mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu e chauffeur di e Suzuki Swift blauw coriendo cu velocidad halto yegando e rotonde di Cumana a perde control y a bolter. Polis a detene e chauffeur kende a declara cu e tin poco dolor di cabes y ta spanta.

Despues di e control medico polis a hiba e chauffeur warda di polis.

Diadomingo awo ceremonia di conmemoracion: Honrando e herencia di libertad y sacrificio

Dia 4 di mei, Aruba, hunto cu tur otro pais den Reino Hulandes, lo conmemora cu respet, tur esnan cu a perde nan bida defendiendo libertad y dignidad humano durante Segunda Guera Mundial. E fecha aki ta sirbi como un recordatorio di e gran sacrificio di nos antepasadonan pa proteha e balornan mas fundamental: libertad.

Pa honra e momento solem, Comision Celebracion Dianan Nacional (CCDN) ta organisa un ceremonia oficial na Plaza Defensornan di Aruba (Adriaan Lacle Boulevard), dia 4 di mei di 5or pa 6or y mey. Ta invita comunidad pa forma parti di e ceremonia, den union y respet pa nos heroenan cu a perde nan bida.

Durante e ceremonia, lo tuma dos minuut di silencio pa refleha y rindi homenahe no solamente na esnan cu a perde nan bida durante Segunda Guera Mundial, pero tambe na tur soldaat y civil cu a entrega nan bida den un conflicto di guera of mision di paz.

Su Excelecia Gobernador di Aruba, Alfonso Boekhoudt, hunto cu Prome Minister, mr. Mike Eman, Presidente di Parlamento, y miembronan di Parlamento y Conseho di Minister, lo ta presente pa representa nos pueblo y honra e heroenan cu a habri caminda pa e libertad cu nos ta gosa di dje.

Den un acto di respet, S.E. Gobernador lo pone un krans na e Monumento di 5 di mei, un simbolo di liberacion di Europa di e opresion di Nazi. Un grupo di hoben cu a gana competencia Arte di Palabra lo lesa un poesia, familiar y ex-coleganan di e difuntonan lo pone krans, y despues lo sigui cu un discurso di nos Prome Minister.

Presidente di Parlamento di Aruba, Gobierno, Representante di Hulanda na Aruba,Marinierskazerne Savaneta y Dienstnan uniforma tambe lo pone krans. Un grupo di hoben di padvinders lo pone flor como simbolo di speransa y continuacion di nos compromiso pa paz.

Awe mas cu nunca, nos tin e responsabilidad pa honra e sacrificio cu patriotismo y gratitud. Un pueblo sin pasado ta un pueblo sin rumbo; honra e pasado pa guia e futuro.

E Bingo di Delegacion Hubileo Aruba ta awe dia 3 di mei

Delegacion Hubileo Aruba 2025 hunto cu Stichting Angels & Stars ta participa, cu e Bingo di Caribbean Bingo na Club Caiquetio pa recauda fondo cu mester a tuma luga 4 di januari 2025, a wordo posponi pa awe, 3 di mei binidero, Awg.10,- pa buki y e orario ta 8:00-11:00 pm. Bin sinta hunto, pasa un rato ameno, hungando bingo, ganando premio y yudando nos hubentud!

Tin 14 hoben ta bay representa Aruba na e Hubileo 2025 na Italia. Nos hobennan ta bay scol y no ta traha, ta p'esey Delegacion ta pidi pueblo di Aruba, pa ban yuda nos hubentud pa yega Roma, pa por asisti na e Hubileo Hubenil 2025. Esaki ta algo grandi pa e hoben, ya cu gastonan ta halto!

Cas Di Cultura
Vondellaan 2 Aruba
297-582-1010
F A D A
Campanastraat 5 Aruba
297-583-2999
297-583-9610
F A V I
Primavera 233 Aruba
297-582-5051
297-582-5222

F E P O
Engelandstraat 15 Aruba
297-583-1016
297-583-6607

Fundacion Contra Violencia Relacional
Tel: 583-5400

Fundacion Autismo Aruba
Irenestraat 21 Aruba
297-588-1179

Fundacion Pa Nos Muchanan
Cumana 2 Aruba
297-583-4247

Fundacion Tel Pa Hubentud
Wilhelminastraat 19 Aruba
297-588-6138
Koningin Wilhelmina Fonds
Spinozastraat 9 Aruba
297-582-0412

Mary Joan Foundation
Sabana Blanco 8 Aruba
297-588-9999
Rode Kruis Aruba
Pedro Gallegostraat 14
Tel.297-582-2219
Fax 588-3376

Famia Planea (SBVO)
Avenida Milio J Croes 17 B Aruba
297-588-9591
www.famiaplanea.org
famiaplanea@hotmail.com

Stichting Fundacion Guia Mi
George Madurostraat 34
297-582-0088

Y M C A
Calbasstraat 1 Aruba
297-582-3072

AL-ANON group
Sabana Liber #8, Noord (close to the hotels)
Tel: 736-2952 or
593-7081

Dokter na warda

Oranjestad	San Nicolas
Hospital	Imsan
7:00 pm / 10:00 pm	24 ora

Botica na warda

Oranjestad:	San Nicolas:
Paradera:	Aloe
Tel. 588 6638	Tel. 584 4606

EMERGENCIA	911

POLIS

Oranjestad	100
San Nicolas	104
Santa Cruz	105
Noord	107
Tip Line	11141
Brandweer	115
Ambulance	911
Hospital	527-4000
Imsan	524-8833
Warda Costa	913
Seguridad Nacional	11911
Cruz Cora	582-2219

BOTICA

Aloe	584-4606
4 Centro Medico	584-5794
Central	585-1965
Dakota	588-7364
Del Pueblo	582-1253
Eagle	587-9011
Kibrahacha	583-4908
Maria	585-8145
Di Servicio Noord	586-4606
Oduber	582-1780
Paradera	588-6638
San Lucas	584-5119
Santa Anna	586-8181
Santa Cruz	585-8028
Sero Preto	584-4833
Trupial	583-8560

UTILIDAD

Setar	117
Web	525-4600
Elmar	523-7147

FUNERARIA

Aurora	588-6699
Royal Funeral H.	586-4444
Ad Patres	584-2299
Olive Tree	584-8888

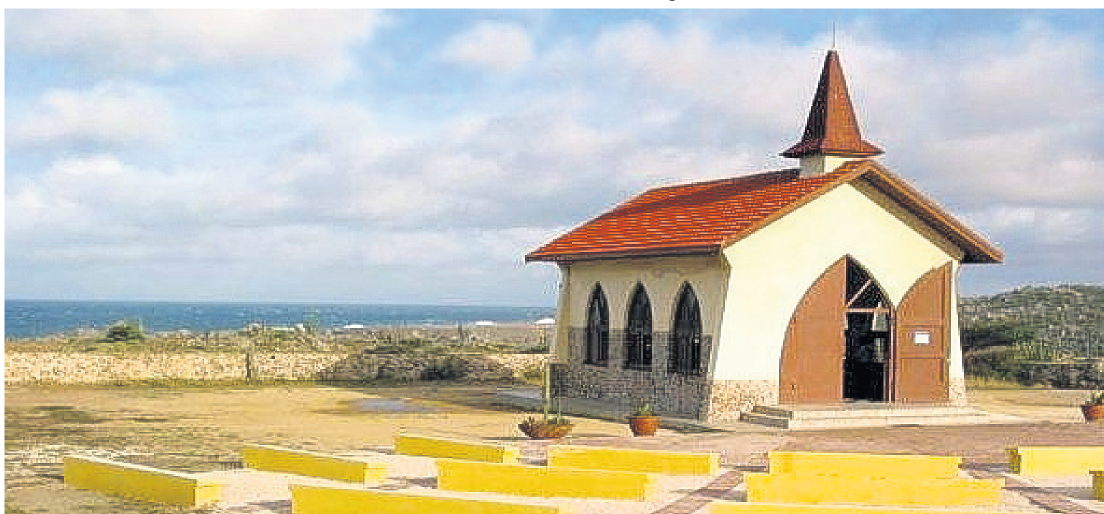
Servicio di Taxi

Aruba Transfer Tour & Taxi C.A.
Tel: 582 2116 /582 2010

Taxi Adres Services (24h)
Tel. 587 5900

A1 Taxi Services Aruba
Tel: 587-8850
Tel: 280-2828
Whatsapp: 592-7024

Santa Sacrificio di Misa na Alto Vista y Blue Army

Awe dia 3 di mei 2025, pa 7or di mainta tin Santo Sacrificio di Misa na Kapel di Alto Vista y den Kapel di Blue Army na San Nicolas

Prome cu Santo Misa ta resa Santo Rosario pa 6.15 "Misterio Gososo", despues ta sigui cu Salve Regina. Ta invita tur devoto y fielnan di Mama Maria pa asisti na e Santa Rosario prome cu Santa Misa.

Luna di mei ta luna dedica na La Birgen di Rosario di Fatima. 13 di mei ta recorda e prome aparicion di Mama Maria na e 3 wardadornan chikito na Fatima. Prome cu Papa Francisco a fayece, el a duna su deseonan: Palabranan principal cu Papa Francisco a expresa den e ultimo tempo: "Resa e Santo Rosario diariamente cu devocion, e ta un arma poderoso pa e temponan aki. Cada cralchi di Ave Maria ta un rosa pa Mama Maria, cada misterio ta palabranan di Santa Scritura. Un rosario ta un proteccion contra tur adversidad.

Den tur parokia na Aruba tin devotonan di Mama Maria, asina cu 4 di mei ta prome dia nobena. Mama Maria ta entercede pa nos na nos Tata Celestial. Cu tur fielnan bin resa e Santo Rosario pa bienestar di henter comunidad.

Papa Francisco, Administrador Charles Jason Gordon, tur sacerdote, Diacono y laiconan cu ta hiba e bon noticia pa e pueblo di Dios. Pa nos gobernantenan y tur cu ta carga responsabilidad pa nos pais Aruba. Pa enfermonan den exterior. Cu Dios Santo sana nan y cu pronto nan por regresa na nan hogar.

Cu Mama Maria scucha sclamamento di esnan cu ta biba cu miedo y hamber, sin dak riba nan cabes, sin awa pa bebe y sin cuminda. Henter nan bida ta destrosa bou di guera y perdida di nan sernan keri. Mas cu nunca, ban resa Santo Rosario pa paz na Medio Oriente. Paz den hogarnan na Aruba y nos ruman nan riba otro islanan.

Ban hinca rudia y busca refugio cerca nos Mama Celestial. Den nos oracionnan pidi pa Ucrania y Rusia yega na e paz desea.

Pronostico di tempo

Tempo:
Awe nochi: parcialmente nubia y generalmente seco
Den marduga y mañan: parcialmente nubia cu un awasero local

Temperatura maximo 31 grado Celsius
Temperatura minimo 26 grado Celsius
Indice di calor (heat index) den y rond di oranan di merdia: 32 pa 38 grado Celsius
Uv index: 12

Bahada di solo : 6:54 pm
Subida di solo : 6:19 am

Biento:
Modera for di direccionnan entre oost-noordoost y oostzuidoost; forsa 3 te 4 (12 te 30km/ora, 7 te 16 nudo)
Den di dia basta fuerte den rafaga; forsa 5 (31 te 39km/ora, 17 te 21 nudo)

Situacion general di tempo:
Durante e periodo di pronostico aki no ta spera cambionan grandi den e tipo di weer actual. Den oranan di marduga y mainta trempan por desaroya algun nubia y produci un awacero localmente.

Mas aleu por bisa cu stof di sahara lo stroba visibilidad durante proximo dianan. Personanan cu tin sensibilidad pa cambionan den e calidad di aire mester tene esaki na cuenta.

Condicionnan maritimo/ estado di lama:
Na partinan proteje di costa: keto, rond di 1 pia.
Na partinan zuid: modera, cu lama di 1 pa 2 pia.
Na partinan oost te noordwest di costa: modera cu olanan di 3 pa 4 pia.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Honor her for all that her hands have done, and let her works bring her praise at the city gate."

Nos ta anuncia fayecimento di nos persona stima:

Nurys Martina Kock
***4-12-1964- + 27-04-2025**

Na nomber di su
Yiu: Nuraisa Carelys de la Cruz- Lispiër y esposo Juan "Cheo" de la Cruz

Nieta y nietonan: Albert-John de la Cruz
Ali-Jade de la Cruz
Antwan-Joseph de la Cruz

Mama: Maria Teresa Kock- Comenencia

Padrino: Carlos Comenencia
Omo: Joaquin Comenencia

Rumannan: Ederlinda y Leroy
Magalys y Oscar
Miriam y Landre

Subrina- y subrinonan: Rolando Hodge, Marlys Kock, Yaqini Mohamed, Ismar Kock

Manera ruman: Lusia, Sobea y Zepp

Comadernan: Soraya y Xiomara

Manera subrina- y subrinonan: Joshua, Michaëllo, Roderick, Angel Jose, Jeremy, Angenie, Sarafina, Charlotte, Alejandra, Kendalee, Caroline, Genesis, Thyara, Tarianna y Stephanie

Mihor amiganan: Sandra, Talitha, Maria, Tante Dientje, Tanchi Michi, Brenda, Lisette, Elita y Tante Yolanda

Su primo stima: Sr. Edwin Comenencia

Tur su prima y primonan.

Coleganan di FedEx Aruba y di FedEx Curaçao
Managernan y x-managernan: G. Peña, R. Lampe, M. Corion, N. Ferguson.

Ayudo na cas: Marlene Rodriguez y Elvira Croes
Su Thee Girlsnan: Tanchi Clarinda, M. Helen, Rachelle y omo Jhonny

Bon bisiña: Henry, Mariella y yiunan.

Demas famianan: Kock, Lispiër, de la Cruz, Comenencia, Hodge, Mohamed, Nyack, Richardson, de Cuba, Tromp, Violenus, King, Jeroe, Beke, Krozendijk, Ras, Croes, Richards, Wilson, Lannoy, Daal, Jacobus y Grant.

Nos kier a gradici imensamente pa un tremendo guia y cuido: Roots Theraphy y priopietaria Nicole Neslo, Trinity Aruba y propietaria Kimberly Hoo, dokter Reina Fernandes, tur secretaria, verpleester, dokter y specialista di HOH departamento di Oncologie.

Enbes di flor of krans ta pidi un donacion pa:
Wilhelmina Kanker Fonds Aruba

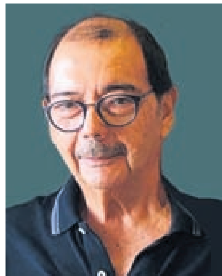
Oportunidad pa condoleer:
Diabierna 2 di Mei 2025 na Pray Funeral Home di 7:00 P.M-9:00 P.M

Ta invita tur famia, amigo y conocirnan pa asisti na e **acto di entiero** cu lo tuma lugar:
Diasabra 3 di Mei 2025 na Pray Funeral Home di 2:00 P.M-4:00. Despues lo hiba su restonan mortal na Santana Central na Sabana Basora.

Nos ta lamenta cu prome y despues di entiero nos lo no por ricibi bishita di condolencia na cas.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Den nos biba tin hende special cu nunca ta bandona nos.
Si yega e dia cu nos no por ta hunto mas.
Wanta mi den boso curason.
Mi lo keda eynan pa semper.

Cu dolor na nos curason, nos ta participa fayecimento di:

Luis Bernaldo Aponte
***3 Februari 1949 † 28 april 2025**
Mayornan: † Luis (Fa) y † Norma Aponte - Marin

Na nomber di su:
Esposa stima: Johanita (Jane) Aponte-Wolff
Yiunan stima: Sharine Aponte
Christopher Aponte

Nietonan stima: Joshua de Freitas
Gavin de Freitas

Rumannan: † Arturo Aponte y Eveline Aponte-Dijkhoff
Julio Alejandro (Alex) y Nilvis Aponte-Limonier
Leonel Aponte

Subrina y subrinonan:
Norman y Lisandra Aponte-Frans y yiunan Lizzy y Liv
Suzette Aponte
Lyènne Aponte y Ayxel Kock y yiu Alyxiènne
Mayron Aponte y Laura Langerak y yiunan Kian y Kaleyni
Jutiënne Aponte y Nohely Fingal y yiu Zoë

Tantanan:
Hendrika y Edwin Angela-Marin y famia
† Aura y † Jossy Schwengle-Marin y famia

Omonan:
† Bubu y † Rosa Marin-Geerman y famia
† Arturo Marin

Sua y Cuñanan:
† Guillermo y Margo Wolff-Tromp y famia
† Bertha Wolff y famia
† Max y Beatrix Wolff-Leest y famia
Anki Sotthewes-Wolff y famia
Sita Wolff
Benny Wolff y famia
† Lucillia y † John Coussens-Wolff y famia
Frans Wolff y famia
Filomena y Bito Ruiz-Wolff y famia
Gregorio y Julia Wolff-Werleman y famia
Thea y Jossy Leest-Wolff y famia
Martina y Hans Vis-Wolff
Wilfrido Wolff

Manera yiu:
Egbert Leest y yiu Kiziah Leest
Kenneth Leest y Saskia Dirksz
Miluska y † Charissa de Cuba
Eddy de Freitas
Angela Geerman

Ihanan: Norman Aponte, Miluska de Cuba, Kenneth Leest, Lyènne Aponte, Genevive Dirksz

Demas famia: Aponte, Wolff, Marin, Franken, Verhoeks, Croes, Dijkhoff, Limonier, Frans, de Freitas, Douglas, Bisslik, Schwengle, Angela, de Cuba, Fingal, Velasquez, Scheper, Krozendijk, Leonard, Burleson, Brokke, Boerman, primo y primanan, bon amigonan na Aruba, Corsou, Sint Maarten y Hulanda , bisiñanan, comer y compernan y conocirnan.

Su bon amigonan: Jacobo (Cobito) de Cuba, Viveca Chirino, Jorge Medina, Rita van Ierland y famia, Evert van der Meent y famia

Su ex-coleganan di Citizens Insurance y Ennia.

Staff y personal di Cas di Machi unda cu mucho amor y cariño a cuida Luis durante su enfermedad:
Señora Christina, Lady, Cathy, Rosa, Flora y Angi .

Acto di condolencia y entiero lo tuma lugar, Dialuna 5 di mei 2025, di 2 pa 4or di atardi na na Misa na Pro Catedral San Francisco de Asis na Playa, sigui despues pa e acto di cremacion na cual lo ta den seno Familiar.

Lo tin un box disponible pa donacion na CAS DI MACHI na entrada di misa pa sigui haci e bunita trabou humanitario di cuido di nos adultonan mayor.

Nos ta lamenta cu despues di entiero nos no ta ricibi bishita di condolencia na cas.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil,
Pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Nos ta anuncia fayecimento di:

Magloire Dorcine
***17-02-1955 - †18-04-2025**

Na nomber di su famia:

Fabienne Saint Vil Brasil
Julessy Kedora Anaxe
Valdimir Anaxe
Cleta Saint Vil
Edrice
Nahomie
Yvose Louis
Nadeige Etienne
Lifranc Julneau
Elda Erius
Elianna Louis
Elmonise Etienne
Pierre Louis Etienne
Néné Saint Vil
Guy Saint Vil
Mimose Saint Vil Jesula
Raul Silla

Oportunidad pa condolencia: Aurora Funeral Home, dialuna 5 di mei 2025 di 7:00 pa 9:00 pm

Ta invita pa e **acto di entiero** cu lo tuma lugar diamars 6 di mei 2025 na Aurora Funeral Home di 2:00 pa 4:00 pm, despues lo sali pa Santana centraal na Sabana Basora

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil,
Pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Nos ta anuncia fayecimento di:

Selwyn Rodney Alexander
***12-10-1948 - †01-05-2025**

Acto di entiero lo wordo anuncia despues.

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada.
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil, pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Cu inmenso dolor na nos curason, pero conforme cu Dios su Santa Boluntad, nos ta anuncia fayecimento cristianamente di nos querida mama, wela, ruman, tanta, cuña, suegra stima:

Sra. Maria Elisabeth Maduro
Cariñosamente yama "Betty"
***29-11-1940 - †29-04-2025**

Na number di su:
Yiunan:
†Eric Maduro y yiunan
Sergio Maduro y yiunan
†Tirso Maduro y yiunan
†Karel Maduro y yiunan

Yiunan di criansa:
Liesbeth Webb
Dennis Webb

Nieto- y nietanan:
Sorel Cordero,Jessica Maduro, Mary-Jane Maduro, Jheny-Rhay Maduro, Melissa Ruiz-Maduro, Cheryl Buchmann-Maduro, Michael Maduro, Jeffrey Maduro, Daniela Maduro, Kristel Maduro, Kimberly Maduro, Stephanie Maduro y Kevin Maduro

Bisanieto y bisanietanan

Rumannan:
Juliana Mathilda y famia
†Angelica Maduro y famia
†Candido Maduro y famia
Benito Maduro y famia
Francisco Maduro y famia

Nueranan:
Elsa Maria Maduro-Grajales
Maria Doralba Maduro-Zapata

Cuñanan y sua:
Cecilia Maduro-Olave y famia
Luzdary Maduro-Castillo y famia
Rita Maduro-Tower y famia
Nelda Maduro y famia
Jhenny Maduro y famia

Ihanan

Mihor amiga: Elvira Kock

Sobrina- y sobrinonan

Sobrina stima: Miosotis Maduro

Dokter di cas: Dr. P. Lasten

Prima- y primonan, amigo(a)nan, bisiñanan, conocirnan, compañeronan di Marizul muy especial Maria Semeleer, compañeronan di Cas di Mi Chepa.
Demas Famia: Maduro, Erasmus, Rosenau, Buchmann, Ruiz, Grajales, Zapata, Tjie-A-Loi, Lacle, Croes, Bremer, Kock

Ta invita pa acto di condolencia y despedida cual lo tuma lugar na Aurora Funeral Home diamars 6 di mei 2025 di 7'or pa 9'or di anochi.
Cremacion lo tuma lugar despues den seno familiar.

Nos ta pidi disculpa si den nos tristesa nos por a lubida un of otro familiar.
Nos ta lamenta cu despues di despedida nos no ta ricibi bishita di condolencia na cas.

Enbes di flor of krans lo tin un box disponibel cu por hasi un donacion pa Koningin Wilhelmina Kankerfonds.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador mi'n tin falta di nada
den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil, pa mi bolbe haña forsa"
Salmo: 23

Nos ta anuncia fayecimento di:

Silvio S. Maduro
Mihor conoci como:" Koechi"
***03-01-1962 - †22-04-2025**

Na nomber di su:
Mayornan:
†Luis Maduro
†Martina Margarita Maduro

Rumannan:
†Georgina Maria Gonzales-Maduro
Mario Maduro

Cuña y swa: Maria Clara Miranda Maduro
Robert Gonzales

Tanta:
Ebia Maduro, y omo † Kapito Maduro

Omonan:
†Ale Maduro
†Efrain Maduro
Mito Maduro
†Silvio Maduro (toes)
†Jo Maduro
†Juaqin Maduro
Sira Maduro
†Dominiko (kokoi) Maduro
†Marieta Maduro
†Ruperta Maduro
†Leokardio Chomai Maduro

Sobrino(a)nan: Mario Maduro y casa Shary Maduro y yiunan, John Jairo Maduro y casa Kirsha Paula Maduro, Georgino Maduro y yiu, Gwendety Gonzales y yiu, Nigel Gonzales

Demas famia nan: Maduro, Croes, Gonzales, Angela, Werleman, Mejia, Sields, Paula, Kelly, Tromp, Winklaar, Fleming, Koolman, Geerman

Acto di despedida lo tuma lugar Diaranson dia 07 di Mei 2025 di 2or pa 4or di atardi na Aurora Funeral Home. Cremashon lo tuma lugar den seno familiar.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

"Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada
Den cunucu di yerba berde e ta ponemi sosega.
E ta hibami na awa trankil, Pa mi bolbe haña forsa".
Salmo: 23

Nos ta anuncia fayecimento di:

Maria Magdalena Wever
***25-10-1939**
†01-05-2025

Acto di entiero lo wordo anuncia despues.

10 morto na Filipinas ora un bus di pasahero a dal contra vehiculonan na un toll booth

(AP) — Un bus di pasahero cu tabata core duro a dal duro contra un fila di vehiculonan para na un toll booth riba highway diahuebs den norte di Filipinas, causando e morto di 10 persona, incluyendo mucha, segun polis.

Mas cu dos decena hende a keda herida den e colision cu tabata involucra varios vehiculo den e ciudad di Tarlac, den norte di Manila, durante hopi trafico en conexion cu celebracionnan di Dia di Obrero, polis a bisa.

E chauffeur di e bus, ken tambe a keda herida, a ser deteni y inicialmente a conta investigadornan cu el a cay drumi un rato prome cu e accidente, segun e hefe di polis di Tarlac, teniente coronel Romel Santos.

E bus a dal contra un van cu tabata para hunto cu tres otro vehiculo na e toll booth. Ocho di e fayecidonan—incluyendo mucha—tabata den e van, cual a keda pega entre e bus cu a bin di patras y un otro auto cu tabata para dilanti, polis a agrega.

Un pareha a muri den un otro auto durante e colision cu a tuma lugar rond di merdia, y hopi di e heridonan tabata pasaheronan di e bus. Accidentenan di trafico ta comun na Filipinas pa motibo di un falta di aplicacion di regulacionnan di seguridad y trafico, vehiculonan defecto y maneranan iresponsable di core auto.

Manifestacionnan di Dia di Obrero na Merca y rond mundo ta protesta contra agenda di Trump

(AP) — Shen miles hende na Merca y rond mundo a subi caya diahuebs durante manifestacionnan di Dia di Obrero, uniendo den rabia contra e agenda di presidente Donald Trump–for di tarifanan agresivo cu ta causando preocupacion pa un crisis economico mundial te su represion riba inmigracion.

Na Merca, organisadornan a asisti na e protesta di e Dia Internacional di Obrero di e aña aki como un resistencia contra loke nan ta considera como un atake amplio di e administracion riba proteccionnan laboral, iniciativa di diversidad, y empleadonan federal. Hende a yena caya den varios ciudad–for di New York te Philadelphia te Los Angeles–y un protesta grandi a tuma lugar dilanti di e Cas Blanco na Washington.

Na Chicago, miles di hende a reuni den un parke na West Side prome cu marcha. Un grupo a toca tambu, otro a baila y grita "Sin husticia, sin paz!" E multitud tabata constitui di miembronan di sindicatonan, defensor di derecho di inmigrantenan, activistanan pro-Palestina y studiantenan cu ta pidi pa scolnan publico mihor financia.

"Nos mester usa nos voz y bringa," segun Latrina Barnes, un asistente di cuido di 48 aña, cu a bisa cu su preocupacion cu Medicaid y Medicare por ser afecta bao di e administracion di Trump a inspira su participacion na un marcha di Dia di Obrero pa prome biaha. Algun manifestador a usa humor: Tabatin un popchi di Trump, blaasnan di animal cu cara di Trump, entre otro.

Senador Bernie Sanders di Vermont a papia dilanti di City Hall na Philadelphia durante un protesta. E multitud a marcha riba caya y algun hende a sinta den crusada cu borchinan cu ta bisa "Trabahadornan riba multimiyonarionan." Polis a cuminsa detene algun y a hiba nan den bus.

Den e centro di Los Angeles, miles di manifestante a marcha cu borchinan cu ta bisa: "Inmigrantenan ta haci Merca grandioso," "Migracion ta bunita," y "No ta tempo pa keda keto." Banda a toca

musica y banderanan tabata zwaai den shelo, creando un ambiente di celebracion.

April Verrett, presidente di Service Employees International Union cu ta representa 2 miyon trahador, a bisa: "Nos ta tras di e lucha contra multimiyonarionan y politiconan cu kier dividi nos cu miedo y mentira." E evento a ser organisa pa e Los Angeles May Day Coalition, un grupo di sindicatonan laboral y organisacionnan comunitario.

Na Atlanta, centenares a reuni den un parke dilanti e State Capitol. E grupo tabata inclui ex-trahadornan di CDC, cual tin oficina den Atlanta. Ta anticipa cu e agencia a perde rond di 2.400 empleado pa via di e recortenan di e administracion di Trump.

Deblina Datta, un ex-empleado cu tabata traha riba inmunisacion global, a bisa: "Nos kier defende tur nos compañeronan cu a ser despedi sin motibo. Sin e CDC, cos malo por sucede."

Na New York, centenares di abogado y partidario a reuni den Lower Manhattan pa un rally "Dia Nacional di Ley," pa condena e falta di respet pa e sistema legal bao di Trump. Algun ora despues, miles di hende a regresa na e mesun sitio pa un marcha di Dia di Obrero. Participantenan tabatin bandera colorido di LGBTQ y borchinan cu ta condena e represion riba inmigrantenan.

E aresto di e studiante di Columbia University y activista Palestino Mahmoud Khalil, segun abogado Veronica Salama di New York Civil Liberties Union, ta un mensahe cu "cualkier persona cu no ta di acuerdo cu e presidente aki lo haya consecuencia."

"Esaki ta pa nos tur, den cara di represion cu ta aumentando," Salama a bisa. "Nos ta comprende cu nos luchanan ta conecta."

Europa: Critica riba influencia di Merca y aumento di ultra-derechismo

Na Francia, lidernan di sindicatonan a condena e "Trumpisacion" di politica mundial, bisando cu e protestanan tabata un resultado di e frustracion stimula pa e influencia militar y comercial di Merca. Jean-Luc Mélenchon a acusa Merca di presiona Europa pa drenta den conflicto y dependencia economico. "Si Mericanonan no kier nos productonan mas, nos por bende na otro hende," el a bisa.

Na Alemania, sindicatonan a adverti cu dianan di trabao largo y sentimentonan anti-inmigrante ta debilita proteccionnan laboral. Na Bern, Suisa, miles a marcha contra fascismo y guera, como parti di un reaccion global contra e movemento di ultra-derechismo.

Na Spaña, miles a marcha na Madrid y Barcelona cu exigencianan manera: Un siman laboral mas cortico y respuesta riba un blackout historico cu a afecta e Peninsula Iberico. Trump su nomber tambe a ser menciona. "Mundo a cambia un tiki cu Trump su yegada," segun Ángel López, un trahador na Madrid. "E surgencia di ultra-derechismo den un pais como Merca ta un cambio global importante."

Asia: Miedo pa economia y protesta contra tarifanan

Na Taiwan, presidente Lai Ching-te a referi na e tarifanan di importacion nobo bao di Trump durante presentacion di un plan economico grandi pa sostene empleo y industria. Na Filipinas, lider di protesta Mong Palatino a bisa cu "e guera di tarifa y politica di Trump" ta pone industria local y modo di bida den peligro.

Rond di 2.500 miembro di sindicato a marcha for di e oficina presidencial na Taipei, alerta cu tarifanan por causa perdida di trabao. "Nos ta spera cu gobierno por propone un plan pa proteha derechonan di trahadornan," Carlos Wang, lider di sindicato, a bisa.

Na Manila, miles di Filipino a protesta cerca di e palacio presidencial, cu polis blokeando entrada. Nan a pidi pa subi salario y mas proteccion pa negoshinan chikito y empleonan.

Na Jakarta, presidente Indones Prabowo Subianto a papia na un multitud na e Monumento Nacional: "E gobierno cu mi ta dirigiendo lo traha duro pa caba cu pobresa na Indonesia," el a bisa.

Ex prome minister di Corea di Sur Han ta bisa cu e lo postula pa e presidencia den eleccion di juni

(AP) — Ex-prome minister di Corea di Sur, Han Duck-soo, a bisa diabierna cu e lo postula pa e presidencia den e eleccion cu lo ta tuma luga den luna di juni, y cu si e gana, e tin plan pa reduci e poder di e puesto y pa calma e tensionnan politico interno cu ta reina.

E entrada di Han ta calenta e lucha entre conservadornan pa uni tras di un solo candidato cu por enfrenta e candidato liberal y lider actual, Lee Jae-myung, ken su campaña a haya un golpi recien ora un corte a dicidi di habri un proceso nobo riba e acusacion di violacion di ley electoral.

"Mi a tuma un decision pa busca kico mi por haci pa e futuro di e Republica di Corea cu mi stima, y pa nos tur. Lo mi duna mi maximo pa ser eligi pa pueblo den e eleccion presidencial aki," Han a bisa durante un rueda di prensa na e Asamblea Nacional.

Corea di Sur ta bay den un eleccion presidencial adelanta riba 3 di juni despues cu e presidente conservador Yoon Suk Yeol a ser impeached pa impone ley marcial. Han a ser nombra como prome minister–e puesto number dos–pa Yoon, y el a sirbi como lider interino despues cu Yoon a ser suspendi y eventualmente impeached.

Han tambe a sirbi como prome minister bao di e presidente liberal Roh Moo-hyun entre 2007 y 2008, y durante su carera di 40 aña den servicio publico el a tene e puesto di minister di Comercio, minister di Finanzas, y embahador na Merca. Han nunca a gana un eleccion, pero su perfil politico a subi mientras cu e partido conservador People Power Party (PPP) ta lucha despues di e salida di Yoon.

Han no ta parti di un partido politico, pero contendientenan den PPP a bisa cu nan ta dispuesto pa selecciona un solo candidato entre nan y Han. Miembronan di PPP tin plan pa nombra nan candidato oficial awe.

Han a bisa cu si e ser eligi, e lo crea un grupo pa propone un cambio den e constitucion, pa e presidente y e parlamento por comparti poder bao di un sistema di balansa y control. E meta di e reformanan tambe ta pa stroba e mundo politico y e rama hudicial di mescla nan trabao entre otro.

Na Corea di Sur, e poder ehecutivo ta concentra hopi riba e figura di e presidente, y tin yamadonan pa cambio. E eleccion di 3 di juni lo duna e presidente nobo un termino completo di cinco aña. Pero Han a bisa cu e mes no lo cumpli e termino completo: E kier sirbi solamente tres aña, terminando e revision constitucional, y despues bandona e puesto.

Han tambe a bisa cu e lo usa su experiencia den asunto economico pa trata e conflicto comercial cu Merca cu ta resulta di e tarifanan di importacion imponi pa presidente Donald Trump.

E partido liberal di oposicion, Democratic Party, a lansa su critica contra Han, acusando cu e ta bandonando su responsabilidad como encargado interino di e gobierno y cu e no tin base moral pa busca e presidencia siendo e number dos bao di Yoon su administracion, cual ta reponsable pa hopi fracaso politico. "Nos ta advirtiendo ex-prome minister Han: No usa un mentira cu ta pretende cu bo ta postula pa pueblo pa cubri bo ambicionnan personal," vocero di partido Noh Jongmyun a bisa.

Un muhe Sur Africano ta condena di secuestro y benta di su yiu muhe di 6 aña

(AP) - Un muhe di Sur Africa a keda condena diabierna di a secuestra y bende su yiu muhe di 6 aña den un caso cu a impacta e pais. E mucha a disparce mas di 1 aña atras y no a ser haya.

Kelly Smith y dos hende homber - cu casa y nan amigo - a keda condena di secuestro y trafico humano a causa di e desaparicion di Smith su yiu muhe, Joshlin, ken tabatin 6 aña ora cu el a disparce den februari di 2024.

Smith - ken su nomber completo ta Racquel Chantel Smith - inicialmente tabata un figura di simpatia ora cu su yiu muhe a perde. Miembronan di e comunidad a para su tras y a bira boluntario cu a ofrece yuda polis busca Joshlin den e duinnan di santo rond di e bario.

Un potret di Joshlin por a ser mira riba canalnan di noticia na henter Sur Africa mientras polis den e tempo aki a lansa un buskeda den henter e nacion.

Smith a bisa cu el a laga Joshlin cu su pareha e dia cu el a disparce, sinembargo e caso a tuma un rumbo impactante ora cu e detene Smith.

Un muhe a testigua durante e huicio cu Smith a bis'e cu e y 2 hende homber a bende Joshlin pa alrededor di $1,000 na un curandero tradicional cu tabata kier e mucha pa su partinan di curpa. E hues su veredicto no a haci conclusion tocante na ken a bende e mucha ni tampoco kico exactamente a sucede cune.

Smith, su pareha Jacquin Appollis y nan amigo Steveno van Ryhn ta enfrenta un sentencia di cadena perpetua cu e veredicto di culpable. E huicio a tuma luga na e centro deportivo Saldanha Bay, cual tabatin mas espacio cu un sala di corte pa asina e comunidad por atende e huicio.

ARUBA VANDAAG®

Zaterdag 3 mei 2025 www.bondia.com Email: noticia@bon dia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044

Ombudsman Jurima Bryson: “We zitten in de fast track om het Bureau te kunnen openen”

Pagina 2

Centrale Bank van Aruba onderzoekt alternatieven voor pinbetalingen

Pagina 3

Regering stuurt brief aan staatssecretaris Szabó met verzoek tot heroverweging renteverhoging

Pagina 7

Interview met Ombudsman mevrouw Jurima Bryson

"We zitten in de fast track om het Bureau Ombudsman te kunnen openen"

Onlangs kreeg onze redacteur de gelegenheid om te spreken met Aruba's eerste Ombudsman, mevrouw Jurima Bryson. Zij vertelde over het proces van oprichting en voorbereiding van het Bureau Ombudsman en wat het publiek kan verwachten zodra het bureau zijn deuren opent.

Op 1 oktober jongstleden werd mevrouw Bryson beëdigd als Aruba's eerste Ombudsman. Voordat zij deze rol op zich nam, studeerde mevrouw Bryson rechten aan de Universiteit van Leiden. Daarna keerde ze terug naar Aruba, waar ze enkele jaren werkte op een notariskantoor, en vervolgens begon aan haar loopbaan als advocaat. De afgelopen 12 jaar had zij haar eigen kantoor, dat lange tijd het enige kantoor aan de noordzijde van de brug was. "De advocatuur is een beroep dat ik met veel passie en liefde heb uitgeoefend," vertelde zij. In die periode maakte ze ook deel uit van het bestuur van de Orde van Advocaten en zat ze jarenlang in de commissie voor strafzaken.

Op persoonlijk vlak is zij iemand die graag tijd besteedt aan gemeenschapswerk, via serviceclubs, als vrijwilliger bij sociale en sportclubs, en met hulp aan scholen. "Dat heb ik van huis uit meegekregen. Mijn ouders deden dat altijd. En toen ik de kans kreeg om te solliciteren als Ombudsman, dacht ik dat ik mijn passie om de gemeenschap te helpen kon combineren met mijn juridische kennis en alle ervaring die ik heb opgedaan als advocaat, maar ook als notarieel medewerker. Nu kan ik het beste van beide werelden samenbrengen en een positieve bijdrage leveren aan de Arubaanse samenleving."

Aruba heeft lang moeten wachten op een eigen Ombudsman, en daarom leeft er hoge verwachting binnen de gemeenschap over de opening van het Bureau Ombudsman. Over wanneer het bureau zijn deuren opent, legde mevrouw Bryson uit dat men zich voorbereidt op een opening in de tweede helft van 2025. Zij gaf aan dat er al veel werk is verricht, maar dat er ook nog veel moet gebeuren, hoewel de meest cruciale werkzaamheden nu snel verlopen. "We zitten in de fast track om het Bureau te kunnen openen," aldus Bryson. Toch kon ze geen exacte datum geven, want ondanks de wens om snel te openen, moet alles zorgvuldig gebeuren om bij de opening de kwaliteitsdienstverlening te kunnen garanderen die burgers verdienen.

Ondertussen zijn er nog 7 vacatures open bij het Bureau, waarvoor de deadline om te solliciteren is verlengd tot 9 mei. Mevrouw Bryson doet een oproep aan iedereen die zich geroepen voelt: "Als je voldoet aan de kwalificaties en je wilt graag een functie bij het Bureau Ombudsman, dan is dit jouw kans om te solliciteren en misschien deel uit te maken van het dynamische team van het Bureau."

Klacht indienen bij de Ombudsman

Wie mag een klacht indienen? "De wet spreekt over burgers," zei mevrouw Bryson. "Dat kan wat verwarring oproepen. Laat mij die twijfel meteen wegnemen: de wet noemt burgers, maar als we naar de context en uitleg van de wet kijken, is duidelijk dat het om álle mensen gaat. Dus niet alleen Arubaanse burgers of mensen die op Aruba wonen of geregistreerd zijn. Het geldt voor iedereen." Dat betekent ook toeristen, mensen zonder registratie en zelfs kinderen. "Iedereen mag een klacht indienen bij de Ombudsman, zolang aan de overige wettelijke voorwaarden wordt voldaan."

Wat zijn die andere voorwaarden?

Allereerst moet de klacht gericht zijn tegen een instantie die genoemd wordt in de wet, dus een overheids- of semioverheidsinstantie zoals een overheidsdepartement of een stichting die overheidssubsidie ontvangt. "Het moet gaan om een bestuursorgaan: elke overheidsinstantie, dienst of bureau. Die vallen allemaal onder de wet. Daarnaast hebben we de zogeheten 'publiekrechtelijke rechtspersonen', zoals AZV of SVb—private organisaties die overheidsmiddelen ontvangen en een algemeen belang dienen. Ook instellingen die zich bezighouden met onderwijs, zorg en medische zorg voor kinderen en jongeren vallen hieronder."
Een tweede voorwaarde is dat men eerst geprobeerd moet hebben om het conflict of de zorg op te lossen bij de betrokken instantie zelf. "Je moet dus eerst bij de instantie in kwestie een klacht hebben ingediend en geprobeerd hebben binnen twee maanden tot een oplossing te komen. Pas daarna kun je een klacht indienen bij de Ombudsman," legde Bryson uit.
De wet geeft geen lijst van toegestane klachten, maar noemt wel wat niet mag. "Je mag geen klacht indienen over de wet zelf—dus je kunt niet zeggen 'ik ben het niet eens met deze wet'. En sommige bestuursorganen zijn uitgesloten van klachtmogelijkheden, zoals het parlement, de Algemene Rekenkamer, de Raad van Advies, de Ombudsman en de Kinderombudsman. Ook een rechterlijke beslissing of een rechter zelf kan niet worden aangeklaagd. Maar een medewerker van de rechtbank kan wél onderwerp zijn van een klacht, mits deze nog binnen drie maanden na het incident wordt ingediend en het incident plaatsvond toen de medewerker nog in functie was."

Klacht indienen bij de betrokken instantie

Mevrouw Bryson benadrukte ook het belang van de verplichting om eerst te proberen het probleem op te lossen bij de betrokken instantie. "We gaan de betrokken instanties informeren dat zij een klachtenprocedure moeten hebben, zodat burgers op een eenvoudige manier een klacht kunnen indienen," aldus Bryson.

"Veel instanties denken dat een klacht van een burger altijd over hun kernactiviteit gaat. Dat is niet altijd zo. Een burger mag ook klagen over andere zaken, bijvoorbeeld als hij of zij vindt dat hij slecht behandeld werd aan het loket: misschien werd er geschreeuwd, kreeg men geen aandacht of moest men te lang wachten. Dat zijn ook geldige klachten, ook al vallen ze buiten de hoofdtaak van de instantie." Instanties moeten het niet te moeilijk maken voor burgers om een klacht in te dienen—een formulier op de website en in het kantoor is al voldoende. "En vaak, als deze praktijk structureel wordt ingevoerd, kunnen veel geschillen intern worden opgelost zonder dat er een derde partij aan te pas hoeft te komen."

In de komende weken zal het Bureau Ombudsman een bewustwordingscampagne starten over deze en andere relevante onderwerpen. Blijf op de hoogte via hun Facebook- en Instagrampagina's (@OmbudsmanAruba), waar veel informatie gedeeld zal worden in aanloop naar de langverwachte opening van het bureau.

Centrale Bank van Aruba onderzoekt alternatieven voor pinbetalingen

Risico op terugkeer naar cashbetalingen groeit

De Centrale Bank van Aruba (CBA) verwelkomt elke inspanning die bijdraagt aan veilige en efficiënte betaalmethoden, maar heeft geen specifieke uitleg ontvangen over waarom het systeem van Maestro niet langer wordt gebruikt. Dit heeft tot gevolg dat handelaren sinds deze maand geconfronteerd worden met extra kosten voor het gebruik van de zogenaamde 'swipe machine'.

Dat blijkt uit een reactie die Bon Dia Aruba van de Centrale Bank ontving over dit onderwerp. "De Centrale Bank heeft kennisgenomen van de publicatie van de Aruba Bankers' Association (ABA) met betrekking tot de stijging van de kosten (fees) voor het gebruik van Mastercard.

Zoals bekend, zijn commerciële banken begonnen met het rekenen van kosten voor het debetsysteem, omdat men verplicht is gebruik te maken van het creditplatform van de maatschappijen Visa en/of Mastercard. Een van de redenen volgens de ABA is dat het Maestro-systeem, dat meer dan 30 jaar in gebruik was, geen bescherming meer bood tegen diefstal.

Volgens Mastercard zelf, die verantwoordelijk was voor Maestro, was dat systeem een product van zijn tijd, gebaseerd op traditionele handel waarbij aankopen fysiek werden verricht. Wereldwijd – en zeker in Europa – kon Maestro niet gebruikt worden voor online aankopen. Daarom besloot Mastercard dat het systeem niet langer voldeed aan de eisen van de moderne, digitale handel. Aangezien het creditcardplatform een bredere dekking biedt, werd besloten om de debetkaart aan dit creditnetwerk te koppelen. En hoewel Maestro een product van Mastercard was, biedt VISA nu ook debetkaarten aan onder soortgelijke voorwaarden. In Aruba heeft de ene bank gekozen voor het Visa-platform, en de andere voor dat van Mastercard.

Dit heeft gevolgen voor Aruba en de lokale handel, die – in tegenstelling tot grote landen – niet afhankelijk is van digitale handel. De meeste transacties op Aruba gebeuren nog steeds fysiek, in persoon.
In haar schriftelijke antwoorden raadt de Centrale Bank aan om bij de ABA informatie in te winnen over de reden en de impact van het gebruik van de Visa/Mastercard-platformen, aangezien deze tot de verantwoordelijkheid van de lokale banken behoren, inclusief de financiële gevolgen voor consumenten op Aruba. Ook kan de Centrale Bank geen oordeel geven over de mogelijke impact op het financiële vermogen van ondernemingen om deze kosten voor het gebruik van creditcardplatforms voor debettransacties op te vangen. "De Centrale Bank beschikt niet over gegevens van bedrijven om een oordeel te kunnen vellen over hun mogelijkheid om deze kosten te absorberen," aldus de reactie.

Zoals eerder uit eerdere berichtgeving bleek, heeft de toename van deze kosten ertoe geleid dat sommige bedrijven – vooral kleine ondernemers – ervoor kiezen om geen gebruik te maken van debetkaarten. Zij verzoeken klanten contant te betalen of gebruik te maken van bankoverschrijvingen via apps. Handelaren die anoniem met Bon Dia Aruba spraken, gaven aan dat de zogenaamde 'swipe machine' voor hen te duur wordt, waardoor zij liever met contant geld werken. Zelfs degenen die wel cash accepteren, passen hun prijzen aan om de kosten van debetkaarten te dekken, aangezien zij geen verschil maken tussen de prijs bij betaling met kaart of met cash. Er is zelfs melding gemaakt van winkels die een extra percentage in rekening brengen wanneer klanten met een kaart betalen – of het nu debet of credit is – iets dat niet is toegestaan.

Contant geld en risico's

De hernieuwde realiteit waarbij contant geld weer vaker wordt gebruikt, baart de Centrale Bank enige zorgen. "Het gebruik van contant geld brengt andere risico's met zich mee voor zowel consument als handelaar, met name op het gebied van veiligheid. Onze aanbeveling is altijd dat consumenten en ondernemers zich bewust zijn van de verschillende betaalmogelijkheden, zodat ze zelf kunnen kiezen welke methode ze wensen te gebruiken of te accepteren op het moment van betaling. Behalve contant en kaartbetalingen is het ook mogelijk om betalingen te verrichten via het systeem van de Centrale Bank van Aruba, genaamd 'I-Pago'," aldus de Centrale Bank tegenover onze redacteur. Met de introductie van I-Pago werd het mogelijk om directe interbancaire overboekingen te doen. "Ook bestaat nu de mogelijkheid om te betalen via 'Sentoo', mits het bedrijf is aangesloten op dit systeem," aldus de toelichting van de CBA. De bank beschikt echter niet over gegevens om een uitspraak te doen over een mogelijke vermindering van financiële lasten voor de consument. "De CBA verwelkomt elke initiatief dat meer keuzevrijheid creëert voor consumenten bij het selecteren van betaalmethoden."

Wetsvoorstellen in voorbereiding

Op dit moment is er geen wet die de tarieven reguleert die lokale banken rekenen voor het gebruik van betaaldiensten. Deze tarieven worden door de banken zelf vastgesteld. "In het kader van haar ambitie om het betaalsysteem in Aruba te moderniseren en de betaalervaring voor consument en bedrijf te verbeteren, heeft de CBA het initiatief genomen om twee wetsvoorstellen op te stellen die het betaalsysteem op Aruba moeten reguleren. Het gaat om de conceptwetten: 'Landsverordening toezicht betaaldienstverleners' en 'Landsverordening toezicht aanbieders van betalingssystemen'. Deze twee conceptwetten bevinden zich momenteel in het wetgevingsproces. Het doel van deze wetten is om een veilig, efficiënt, betrouwbaar en redelijk geprijsd betaalsysteem op Aruba tot stand te brengen."

Intussen onderzoekt de Centrale Bank van Aruba innovatieve betaaloplossingen waarmee lokale betalingen kunnen worden uitgevoerd zonder gebruik te maken van debetkaarten, met als doel het aantal betaalalternatieven uit te breiden en zo bij te dragen aan een moderner betaalsysteem voor Aruba.

Wel of geen rijkswet... *Financieel toezicht...?*

Wel of geen rijkswet financieel toezicht? Dat was de – bijna – absurde vraag die boven kwam drijven in de informatieve vergadering in de Staten van afgelopen week, waar de regering inlichtingen kwam verschaffen over de stand van zaken in de voorbereidingen voor de invoering van een nieuw wettelijk kader voor het financieel toezicht in Aruba. Zonder enige twijfel waren er Statenleden die de vraag niet nodig hadden om het juiste antwoord te weten. Vanaf de ondertekening van het Bestuurlijk Akkoord in juni 2024 was het bekend dat het originele voorstel tot rijkswet (RAft) terzijde zou worden gelegd en dat er gewerkt zou worden aan een nieuw 'hybride' voorstel, met een wettelijke component in een lokale wet naast een rijkswet.

Wellicht leefde er enige ontevredenheid vanwege de beperkte informatie die de regering in dit stadium kon geven, waarbij ook duidelijk werd dat enige dagen voordat de deadline van 1 mei zou worden bereikt er nog heel wat te doen was. De Arubaanse ambtelijke ploeg zou nog bezig zijn met hun werk af te ronden, zo ook hun Nederlandse counterpart, waarna het ministerieel overleg nog zou moeten plaatsvinden, om vervolgens de gang te maken naar de adviezen van de Raad van State in Nederland en de Raad van Advies in Aruba. Daarna wordt het concrete voorstel voorgelegd aan de Staten van Aruba voor goedkeuring om te kunnen spreken van een consensuswet. Conclusie: er zijn nog heel wat maanden te gaan voordat een eventuele goedkeuring in de Tweede Kamer kan plaatsvinden.

Terwijl dit proces doorgaat, kan men dan toch al evalueren wat er bereikt is in het ambtelijk overleg tussen de wederzijdse ambtelijke teams? In ieder geval kon de Arubaanse regering enkele interessante details bieden. Bijvoorbeeld, dat het Internationaal Monetair Fonds (IMF) de verzochte analyse en de daarbij behorende aanbevelingen heeft afgerond. Concreet wordt voorgesteld om van de 1-procentsnorm van het BBP over te stappen naar een norm op basis van het primair saldo van de begroting, Dit zou dan ergens tussen de 3,1% en 3,7% van dat saldo moeten bedragen. Om dit nader te illustreren, op basis van eigen berekening van deze redactie: de voorlopige projectie van de begroting 2026, volgens de meerjarenbegroting zoals weergegeven in de begroting 2025, geeft een saldo aan van ca. Afl. 140 miljoen, bij verwachte inkomsten van ca. Afl. 1800 miljoen. Met een saldo van tussen de 3,1% en 3,7% zou dit dus een bedrag van tussen de Afl. 55,8 miljoen en Afl. 66,6 miljoen betekenen. Anderzijds zou de BBP ruim geschat een bedrag tussen de Afl. 7.000 miljoen en Afl. 7.500 miljoen kunnen inhouden, dus een surplus van tussen de 70 en 75 miljoen florin. Een open vraag is dan nog wel dat het surplus van 1% de zogeheten 'collectieve sector' betreft, iets wat in de informatieve vergadering niet ter sprake is gebracht. In ieder geval kan worden geconcludeerd dat er niet zoveel verschil bestaat tussen de 'oude' en 'nieuwe' criteria. Interessanter lijkt ons dat in de laatste maanden de vooruitzichten, op grond waarvan de meerjarenprojecties zijn gemaakt in 2024, nu er totaal anders uitzien. Dit maakt dat welke berekening ook, volgens een percentage van het BBP of van het primair saldo in de begroting, op dit moment behoorlijk speculatief blijken en in feite moet worden afgewacht hoe de internationale economische ontwikkelingen zullen zijn om te bezien wat voor slecht nieuws we nog krijgen. Dit kwam echter niet naar voren, niet van regeringszijde noch van de parlementariërs.
Hiermee blijkt de projectie van het bereiken van de 50 procentnorm voor de overheidsschuld in 2035, in plaats van 2040, wel logisch vanuit de positieve ervaringen tot nu toe met het inlopen van de overheidsschuld, maar ziet dit er bepaald prematuur uit gezien de genoemde internationale economische ontwikkelingen. Een bijkomend niet onbelangrijk detail is dat de eerder gehanteerde 10% BBP norm voor de personeelsuitgaven geen deel meer zal uitmaken van de criteria. Dit heeft maar een beperkte impact op de ruimte voor personeelsuitgaven want bij elke tegenspoed ook is dit altijd een van de belangrijkste bezuinigingsposten.

Een ander belangrijk thema is de wijze van beëindiging van het extern financieel toezicht. Dit wordt dan een speciale clausule in de rijkswet, die de mogelijkheid zal bieden om na drie jaar, bij voldoende nakoming van de verplichtingen, de werking van de wet te beëindigen. Naast de voldoening aan de begrotingsnormen houdt dit ook de naleving van andere normen in met betrekking tot het financieel beheer, zoals het wegwerken van de achterstand in het opleveren van de jaarrekeningen. Natuurlijk kan het financieel toezicht niet zomaar verdwijnen en daarvoor wordt een begrotingskamer ingericht die, als wij het goed hebben begrepen, geïntegreerd zal worden in de Raad van Advies. Daarmee wordt een belangrijke, meermalen door ons geuite bezorgdheid, weggenomen. Dit vanwege de gesignaleerde mogelijkheid van rivaliteit met en dubbel werk naast de Raad van Advies. Maar, er blijft een bezorgdheid over de praktijk van alle kabinetten tot nu toe om alle adviezen van de Raad letterlijk te beschouwen als niet meer dan een advies, zonder daar verder naar om te kijken. Als deze politieke praktijk niet verandert dan wordt de begrotingskamer evenzeer een 'dode letter' als de Raad van Advies dat is voor alle regeringen. Om zaken duidelijk te stellen: het werk van de Raad is van eminent belang voor het land en wordt in ieder geval bij een deel van de pers hogelijk gewaardeerd, maar niet bij de achtereenvolgende regeringen tot nu toe. Dit kan als gevolg hebben dat na de beëindiging van het financieel toezicht van het Koninkrijk wij een terugval zullen zien in een vacuüm zonder effectief toezicht. Die ongerustheid is niet minder geworden, wanneer we het uiterst povere niveau van het debat van de afgelopen week in de Staten aanschouwen, waar het niet meer dan een simpele informatieve bijeenkomst betrof. Dat biedt geen goed vooruitzicht voor de komende behandeling van de toezichtwetten zelf, waarbij begrip en kennis van zaken voorop moeten staan. Dát, hebben we nog niet kunnen waarnemen.

Parlementariër Peter van Haasen (PVV) met vragen aan staatssecretaris Szabó

Laat Nederland de Rijkswet vallen?

Afgelopen weekend heeft Tweede Kamerlid Peter van Haasen (PVV) schriftelijke vragen gericht aan staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties, Zsolt Szabó, over de Rijkswet financieel toezicht Aruba (RAft) — een beladen onderwerp dat voor Aruba van urgent belang is, aangezien het land tot 1 mei de tijd heeft om een wetsvoorstel in te dienen.
Midden in het debat over dit thema, afgelopen vrijdag, stuurde het Nederlandse parlementslid Peter van Haasen, lid van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties van de Tweede Kamer, een brief met vragen aan staatssecretaris Szabó. De brief trok meteen de aandacht door de kop, die suggereerde dat Nederland voornemens is afstand te doen van de Rijkswet financieel toezicht, vaak simpelweg aangeduid als "de Rijkswet".
"Klopt het dat u definitief afstand neemt van de Rijkswet financieel toezicht voor Aruba, ondanks de expliciet gestelde deadline van 1 mei 2025?", luidt Van Haasens eerste vraag.
"Waarom kiest u nu voor een zogenoemde consensusrijkswet, terwijl eerder een reguliere Rijkswet als voorwaarde werd gesteld voor de herfinanciering van de leningen uit de coronaperiode? Welke overwegingen liggen ten grondslag aan deze keuze en wat is het verschil tussen beide?"

Daarnaast verzoekt Van Haasen de staatssecretaris om precies te specificeren welke voorwaarden verbonden zijn aan deze nieuwe consensusrijkswet, en voor welke datum hij verwacht dat hierover uiterlijk overeenstemming bereikt moet worden.

Met betrekking tot een onderwerp dat ook lokaal veel discussie oproept, vraagt Van Haasen aan Szabó of hij het "acceptabel vindt dat Aruba, dat tot nu toe niet heeft voldaan aan een reeks voorwaarden en deadlines, nu alsnog de gelegenheid krijgt om een milder traject te volgen? Acht u dit in overeenstemming met het principe van rechtsgelijkheid binnen het Koninkrijk? En zo ja, hoe legt u dit uit aan de regeringen van Curaçao en Sint Maarten, die wel akkoord zijn gegaan met een reguliere Rijkswet?"

Ook vraagt Van Haasen om opheldering over het rentepercentage op de schulden van Aruba, waarvan Szabó eerder heeft aangegeven dat dit verhoogd zal worden indien de deadline van 1 mei niet wordt gehaald.
"Bent u bereid om de eerder verleende renteverlaging tot 1,8 procent voor Aruba terug te draaien zolang er geen formele Rijkswet of consensusrijkswet tot stand is gekomen? Zo niet, waarom niet, zeker gezien uw eerdere toezeggingen aan het Nederlandse parlement?"

Tot slot uit Van Haasen zijn bezorgdheid over de wijze waarop de staatssecretaris met Aruba omgaat, en vraagt hij: "Hoe verhoudt uw huidige aanpak tegenover Aruba zich tot uw eigen beleidsprioriteiten op het gebied van goed bestuur, integriteit en een gezond financieel beleid?"

Heeft de Kamer van Koophandel een stem...*Maar niet aan de overlegtafel...?*

De discussie van decennia her over de status van de Kamer van Koophandel en Nijverheid (KvK) van Aruba als 'echte vertegenwoordiger' van ondernemingen is onlangs weer eens opgelaaid. Wij kunnen ons nog het debat herinneren dat met de ondernemersorganisaties ontstond aan het begin van de Sociale Dialoog, opgezet door de christendemocratische regering in hun eerste regeerperiode vanaf 2009. Die ondernemersorganisaties, behalve het CUA dat toen nog niet bestond, waren voorstander van het buiten het tri partite overleg houden van de KvK. Dezelfde premier die nu weer aan het roer staat van de regering, was het daarmee niet eens en stond KvK toe deel te nemen aan het overleg gedurende meer dan vier jaar. In een ander geval waar de discussie speelde, bij de invulling van de tri partite samenstelling van het bestuur van de Sociaal Economische Raad (SER), slaagden diezelfde organisaties er wel in de KvK buiten die raad te houden.

Het belangrijkste argument van de werkgeversorganisaties is dat volgens de definitie van de International Labor Organization (ILO) uitsluitend werkgeversorganisaties, gebaseerd op vrijwillig lidmaatschap van ondernemingen, beschouwd kunnen worden als vertegenwoordigers van werkgevers. Dat is zo, maar men moet wel rekening houden met het feit dat het hier een internationale organisatie betreft die arbeidsaangelegenheden behartigt en daarvoor de belangen van zowel werknemers als werkgevers voorstaat in alle aspecten die te maken hebben met de economie. Vandaar dat hun definitie noodzakelijkerwijs de behartiging van de belangen van werknemers en werkgevers inhoudt, maar niet alles waar een overheid aandacht aan moet schenken binnen het grondgebied kan altijd onder deze noemer worden samengebracht.

Wij zijn dit thema ook al eerder tegengekomen toen een vertegenwoordiger van de grootste Nederlandse werkgeversorganisatie (VNO-NCW) in Aruba was en kritiek uitte op de volgens hem nogal merkwaardige situatie, waarin KvK werd toegestaan aan het tri partite overleg deel te nemen. Aan de persoon werd toen uitgelegd dat in Aruba nimmer de splitsing van taken had plaatsgevonden, zoals in Nederland, waarbij de overheidstaken, het houden van het handelsregister en de belangenbehartiging van ondernemingen, werden gesplitst. In Nederland werden de werkzaamheden van de kamers van koophandel beperkt tot het houden van het handelsregister en de individuele dienstverlening aan ondernemingen. De vertegenwoordiging van werkgevers in het landelijke tri partite overleg behoort niet tot de taken van KvK. Die scheiding heeft in Aruba nimmer plaatsgehad. Beide taken staan duidelijk beschreven in de betreffende wetgeving en zolang dat zo blijft heeft de KvK de wettelijke verplichting om op te komen voor de belangen van alle geregistreerde ondernemingen, hoewel die registratie geen lidmaatschap inhoudt.

Ook is het van belang rekening te houden met de historische achtergrond van de KvK als organisatie, vanaf de oprichting bijna honderd jaar geleden onder koloniaal bestuur, in een tijd waarin helemaal geen werkgeversorganisaties noch vakbonden bestonden. De toenmalige gouverneur gaf gehoor aan de noodkreet van de lokale ondernemingen die een organisatie behoefden die hun belangen zou behartigen. Dus de KvK is niet gestart als een semi-overheidsorganisatie, maar als organisatie bedoeld als belangenbehartiger van ondernemingen en ondernemers. In die tijd bestond er in Aruba geen handelsregister en die overheidstaak werd pas na de Tweede Wereldoorlog aan de Kamertaken toegevoegd. Voorheen werden bedrijven uitsluitend in Curaçao ingeschreven. Met deze toevoeging en de (wettelijke) taak van het geven van advies, op aanvraag en op eigen initiatief, met bovendien de afhankelijkheid van de inkomsten uit die overheidstaak, gebonden aan wettelijke normen, is de KvK uitgegroeid tot een unieke entiteit die niet gemakkelijk is onder te brengen onder de algemene normen die het ILO hanteert. Anderzijds verdient de organisatie in deze bijzondere omstandigheden haar plaats aan de overlegtafel, ook omdat de organisatie de wettelijke verplichting heeft op te komen voor de belangen van de duizenden ondernemingen die geen vertegenwoordiging hebben via een werkgeversorganisatie waarvan men lid is. Men moet niet uit het oog verliezen dat het lidmaatschap van de bestaande werkgeversorganisaties niet alle subsectoren van de economie bestrijkt en dat niet alle economische aangelegenheden bezien en geanalyseerd kunnen worden vanuit de zienswijze van de ondernemingen met een lidmaatschap.

Een thema dat verband houdt met het tri partite overleg is het concept van een 'sociale dialoog' dat ook een vooraanstaande plaats inneemt in het type nationaal overleg dat ook het ILO voorstaat. Echter, het model van het tri partite overleg is niet iets dat blindelings van toepassing kan worden verklaard op alle gevallen, overal ter wereld. We hoeven niet ver te gaan om dit aan te tonen, we kunnen makkelijk bij onszelf situaties in een nationale sociale dialoog vinden waar noodzakelijkerwijs het debat en overleg de aanwezigheid vereist van een bredere vertegenwoordiging vanuit de gemeenschap, van andere entiteiten die meer specifieke belangen vertegenwoordigen.

In ieder geval blijven we dit debat krijgen zolang niet de scheiding van taken wordt aangebracht zoals dat in Nederland heeft plaatsgehad. De kardinale vraag is of een regering, welke ook, het als hun taak zou beschouwen om die scheiding door te voeren; we betwijfelen of die regering er gaat komen. Belangrijker is of de KvK op een zinvolle wijze bijdraagt tot een gezond debat, met een stem maar zonder 'stemrecht', maar dat maakt niet uit omdat het in dit soort overleg helemaal niet gaat over stemmen tellen.

Tenslotte is het niet zo vreemd dat dit debat nu weer boven komt drijven, op het moment dat het gaat om het algemeen belang versus het ondernemersbelang, zoals bij het huidige debat over wie wat betaalt waar het gaat om de kosten van de afvalwaterzuivering. Wij vinden dat in het algemeen het principe moet worden gehanteerd van 'de vervuiler betaalt'. Dat zou inhouden dat alle huishoudens en bedrijven die afvalwater naar de zuivering laten brengen, hiervoor de rekening gepresenteerd krijgen. Alle huishoudens en ondernemingen die verbonden zijn via de riolering moeten over de brug komen. En degenen die direct zijn aangesloten op de zuiveringsinstallatie, moeten zeker ook betalen. Hoe moet dat betaald worden? Het lijkt ons redelijk dat dit 'pro rata' gebeurt. Het moet niet zo moeilijk zijn om te berekenen hoeveel eenieder bijdraagt aan het probleem en hoeveel dus bijgedragen moet worden aan de oplossing ervan. Zou daar misschien de huidige pijn zitten?

Delegatie van Moody's op Aruba voor evaluatie van kredietwaardigheid

De minister van Financiën, Economie en de Primaire Sector, Geoffrey Wever, heeft een ontmoeting gehad met één van de drie grootste internationale kredietbeoordelaars: Moody's. Tijdens zijn recente bezoek aan Washington D.C. voerde minister Wever gesprekken met vertegenwoordigers van Moody's, naast andere instellingen.

Kredietbeoordelaars zijn onafhankelijke instellingen die de financiële draagkracht van een land (of onderneming) analyseren, met name de mogelijkheid om financiële verplichtingen na te komen. Ze beoordelen financiële risico's, economische stabiliteit en het begrotingsbeleid.

Een kredietrating heeft directe gevolgen voor de beschikbaarheid van financiering, maar ook voor de rentepercentages die Aruba moet betalen. Hoe lager de rating, hoe hoger het waargenomen risico, wat leidt tot hogere rentepercentages (om dat extra risico te compenseren) — en dus tot hogere rentelasten voor het land. De rating is eveneens van belang voor investeerders die interesse hebben in de particuliere sector. Het bezoek van Moody's aan Aruba is daarom van fundamenteel belang.

Wat is Aruba's huidige kredietrating?

Op dit moment heeft Aruba een 'investment grade' rating bij Moody's: Baa3 met een stabiele outlook. Een herziening van de kredietwaardigheid wordt in de komende maand verwacht.

Het feit dat Aruba dit investment grade-niveau weet te behouden, weerspiegelt een zeker vertrouwen in het begrotingsbeheer en de economische stabiliteit van het land. Ook een goede relatie binnen het Koninkrijk speelt een belangrijke rol voor kredietbeoordelaars, en zal een van de hoofdthema's zijn tijdens de komende gesprekken.

Doel van het bezoek

De vertegenwoordigers van Moody's zullen twee dagen op Aruba verblijven. Naast een ontmoeting met minister Wever, staan er gesprekken gepland met onder andere het Ministerie van Financiën, de Centrale Bank van Aruba, CAFT, APFA, de Aruba Bankers' Association (ABA), de Vereniging van Nederlandse Ondernemers (VNO) en de Aruba Tourism Authority (ATA).

Minister Wever onderstreepte het belang van voortdurende dialoog tussen de betrokken stakeholders en de kredietbeoordelaars. Hij sprak zijn dank uit aan de delegatie van Moody's voor hun bezoek, evenals aan alle instellingen die tijd vrijmaken om input te leveren over een onderwerp dat van cruciaal belang is voor de overheidsfinanciën van Aruba.

Burgers getroffen door vertragingen bij Censo

In de afgelopen dagen hebben verschillende lezers contact opgenomen met de redactie van Bon Dia Aruba om hun bezorgdheid te uiten over vertragingen in de dienstverlening van de Censo. Volgens deze lezers veroorzaken de vertragingen ongemakken en hebben ze op diverse manieren negatieve gevolgen.

Het belangrijkste knelpunt lijkt te liggen bij de inschrijvingen in het bevolkingsregister.

Een lezer vertelde onze Redactie dat hij onlangs is teruggekeerd naar Aruba na enkele jaren in het buitenland te hebben gewoond. Hij had zich uitgeschreven in het buitenland, en op dezelfde dag van aankomst op Aruba diende hij via het online systeem een aanvraag in bij de Censo om zich opnieuw in te schrijven. Meer dan een week later was zijn aanvraag echter nog steeds niet afgerond. Hierdoor is de persoon in kwestie nergens officieel ingeschreven — niet op Aruba en niet in het buitenland — wat betekent dat hij geen legale woonplaats heeft.

Deze situatie heeft onaangename consequenties voor betrokkene, aangezien hij geen van de noodzakelijke administratieve handelingen kan verrichten waarvoor een bewijs van adres of verblijf vereist is, zoals het aanvragen van het Afl. 5-formulier, het openen van een bankrekening, of het inschrijven van kinderen op school. Zolang de registratie bij de Censo niet is afgerond, ligt alles stil. Er is ook geen alternatieve oplossing aangeboden, waardoor het hele gezin direct wordt getroffen. Gezien het essentiële karakter van deze dienst, en de verstrekkende gevolgen van de vertraging, noemen betrokkenen dit volstrekt onacceptabel.

Een andere burger gaf aan dat dit ook een probleem vormt voor buitenlanders die onlangs een verblijfsvergunning hebben ontvangen. Ook zij moeten zich inschrijven bij de Censo en een adresbewijs verkrijgen om zich bijvoorbeeld bij DIMP te kunnen registreren. Hun probleem is echter dat ze geen inschrijving kunnen doen omdat ze eerst online een afspraak moeten maken, en alle beschikbare tijdslots zijn telkens al gereserveerd; voor maanden vooruit zijn er geen afspraken beschikbaar.

Afgelopen maand meldde de Censo via lokale media dat er een toename is in het aantal verleende vergunningen, wat heeft geleid tot langere wachttijden. Daarnaast wordt er strenger gecontroleerd bij de inschrijfprocedure, waarbij de legaliteit van alle documenten nauwgezet moet worden vastgesteld — met name na eerdere gevallen van vervalsing. De controle op de geldigheid van documenten ligt volledig bij de Censo, en het personeel is overbelast. De directeur gaf destijds aan dat slechts vier medewerkers en één afdelingshoofd belast zijn met het verwerken en verifiëren van alle inschrijvingen, wat de dagelijkse capaciteit ernstig beperkt.

Ook werd het probleem benoemd van tussenpersonen (zogeheten 'tramitadors') die systematisch alle beschikbare afspraken reserveren, waardoor er geen plekken meer overblijven voor burgers die de dienst echt nodig hebben. Behalve het advies om geen gebruik te maken van tramitadors, werd er echter geen alternatieve oplossing geboden om dit probleem aan te pakken.

De vertragingen bij de Censo raken niet slechts één of twee personen. Onze redacteur heeft vernomen dat er een aanzienlijk aantal mensen in een soortgelijke situatie verkeert, waarin hun administratieve processen vastlopen zonder dat er een andere optie is dan afwachten.

Niet-bevestigde informatie die de redactie heeft bereikt, wijst op organisatorische problemen en personeelstekorten. Er zouden medewerkers met vakantie zijn, en het lijkt erop dat er geen vervanging is geregeld. In plaats daarvan wordt aan cliënten gemeld dat ze moeten wachten tot de betreffende medewerker terug is van vakantie.

Onze redacteur heeft contact gezocht met de directeur van de Censo, Sharin Luydens, met het verzoek om bevestiging van deze informatie. Tevens werd gevraagd of er advies of praktische tips konden worden gegeven aan burgers die momenteel vastlopen vanwege de vertragingen bij de Censo, en of er oplossingen beschikbaar zijn in de tussentijd. Er werd echter geen antwoord ontvangen.

Ondertussen blijven burgers gefrustreerd, bezorgd en zonder uitweg achter.

Zonnepanelenfabriek voor Aruba

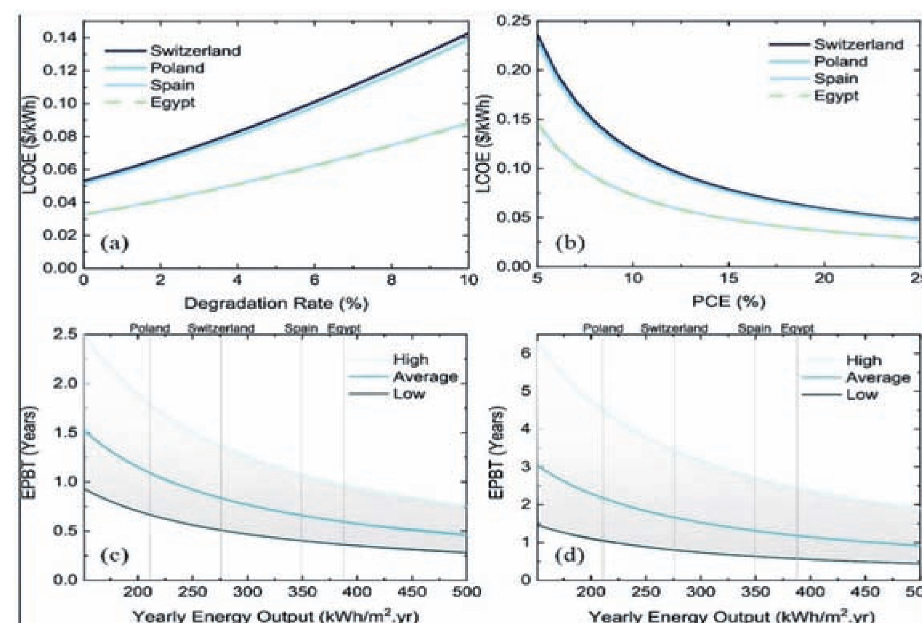
Door Simon Waslander

In meerdere van mijn eerdere columns heb ik gewezen op het belang van een verlaging van de elektriciteitsprijs op Aruba. Dit zou niet alleen directe voordelen opleveren voor huishoudens en bedrijven, maar ook enorme positieve 'spill-overs' voor onze economie en betalingsbalans als land. Voordat ik inga op het onderwerp van deze column, wil ik echter het volgende onderstrepen.

De prijs van ruwe olie is het afgelopen jaar met meer dan 30% gedaald. Op dit moment ligt de prijs van een vat olie onder de 60 Amerikaanse dollar. Hierdoor rijst bij mij de vraag: hoe is het mogelijk dat de elektriciteits- (en water-)tarieven op Aruba geen enkele cent zijn verlaagd? En waarom is er nog geen enkele publieke aankondiging gedaan om dit onderwerp überhaupt ter discussie te stellen? De grootste kostenpost in de elektriciteitsproductie op Aruba is immers de prijs van ruwe olie. Aangezien die prijs openbare informatie is en aanzienlijk is gedaald, lijkt het mij meer dan logisch om een discussie te starten over de verlaging van de momenteel verstikkende elektriciteitsprijzen op ons eiland.

Als klein land importeert Aruba vrijwel alles — ook zonnepanelen. Als we kijken naar de marktprijs van zonnepanelen, dan kost een bulk-aankoop van zogenaamde "full black" zonnepanelen momenteel slechts 0,145 eurocent per Watt. Een paneel van 500 Watt zou dus omgerekend slechts ongeveer 150 florin kosten, mits we de transportkosten buiten beschouwing laten.
Eén van de meest veelbelovende innovaties in zonnepanelentechnologie is momenteel die van de zogenoemde perovskiet-panelen. Door diverse natuurkundige eigenschappen hebben deze zonnepanelen een veel hogere efficiëntie dan de gangbare panelen op basis van silicium. Tegelijkertijd is de productie van perovskiet-panelen ook nog goedkoper dan die van siliciumpanelen. In feite lijkt het erop dat perovskiet een centrale rol kan gaan spelen in de wereldwijde energietoekomst. Dit is ook precies de reden waarom een internationaal team van ingenieurs, verbonden aan de meest prestigieuze technische universiteit van Zwitserland — de École Polytechnique Fédérale de Lausanne (EPFL) — zich op deze technologie heeft gestort.

In hun wetenschappelijke artikel "Design and Cost Analysis of 100 MW Perovskite Solar Panel Manufacturing Process in Different Locations", gepubliceerd in 2022 in ACS Energy Letters, berekende dit team dat in regio's met veel zonlicht — zoals Egypte — de kosten voor elektriciteit opgewekt met perovskiet-zonnepanelen kunnen dalen tot slechts 8 cent florin per kWh, vergeleken met het huidige Arubaanse tarief van 34 cent per kWh: een besparing van meer dan 75%.

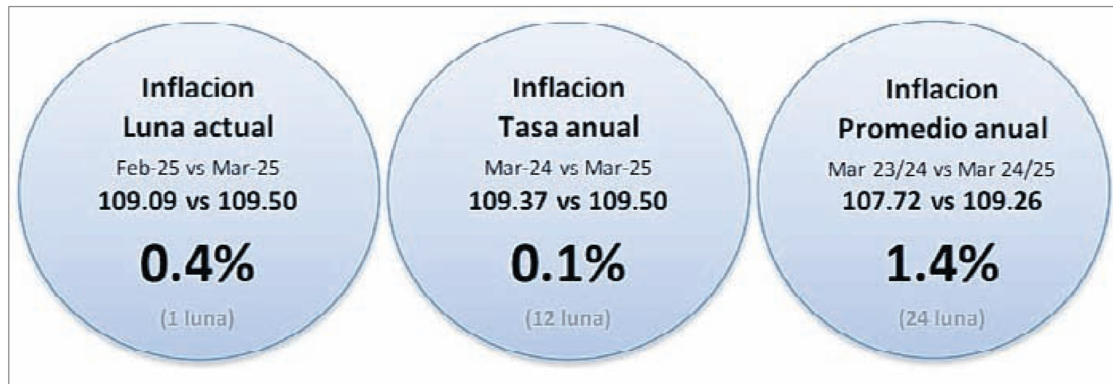

Wat dit idee nog aantrekkelijker maakt, is het feit dat de Zwitserse ingenieurs een volledig open-source ontwerp hebben gepubliceerd voor een fabriek voor perovskiet-zonnepanelen. Het concept vergt relatief weinig ruimte, wat het ideaal zou maken voor herontwikkeling van bijvoorbeeld het voormalige raffinaderijterrein in San Nicolas. Verder geldt dat de grootste operationele kost van de fabriek elektriciteit is — iets wat zij zelf op zeer goedkope wijze kunnen opwekken. Volgens de ingenieurs zou een fabriek in een zonrijk gebied als Aruba zichzelf kunnen terugverdienen binnen minder dan één jaar!

Dit openbaar beschikbare ontwerp, gebaseerd op onderzoek van het hoogste wetenschappelijke niveau, verdient naar mijn bescheiden mening serieuze aandacht. Het zou immers elektriciteit kunnen produceren tegen prijzen die we ons vandaag de dag nauwelijks kunnen voorstellen, maakt ons minder afhankelijk van internationale transportkosten voor panelen, vertegenwoordigt een investering die zichzelf razendsnel terugbetaalt, en vereist bovendien relatief weinig grondoppervlak. Alles bij elkaar opgeteld maakt dit plan méér dan relevant voor Aruba.

CBS: Acht van de twaalf sectoren noteren prijsstijging in maart

Recent heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de belangrijkste resultaten gepresenteerd van de Consumentenprijsindex (CPI) voor de maand maart 2025.

Consumentenprijsindex voor maart 2025

De CPI voor maart 2025 bedraagt 109.50, wat een stijging van 0,4% betekent ten opzichte van de index van februari 2025 (109.09).

De verandering van de CPI over de afgelopen twaalf maanden (maart 2024 tot en met maart 2025) bedraagt 0,1%, een daling van 1,7 procentpunt vergeleken met dezelfde periode vorig jaar (1,8%).
Het jaargemiddelde inflatiepercentage over 24 maanden (maart 2022–maart 2023 en maart 2024–maart 2025) bedraagt 1,4%, wat een daling is van 0,7 procentpunt vergeleken met de 2,1% die werd geregistreerd in de periodes maart 2021–maart 2022 en maart 2023–maart 2024.

Tijdens deze maand registreerden acht van de twaalf sectoren een prijsstijging. De sectoren met de grootste invloed op de CPI waren "Woning" (+0,5%) en "Restaurants en hotels" (+1,8%), die respectievelijk bijdroegen met +0,14 en +0,09 procentpunt (ppt). De overige sectoren met stijgende prijzen droegen gezamenlijk +0,26 ppt bij aan de CPI van maart 2025.

Deze stijgingen werden deels gecompenseerd door met name een daling in de sector "Vervoer" (-0,5%), die een effect had van -0,07 ppt op de CPI. De overige dalende sectoren droegen samen -0,04 ppt bij aan de CPI.
De stijging binnen de sector "Woning" werd voornamelijk veroorzaakt door een stijging van 2,3% in de categorie "Onderhoud en reparatie van woningen", goed voor een bijdrage van +0,13 ppt. De stijging in "Restaurants en hotels" kwam vooral door een forse stijging in de categorie "Logiesdiensten" (+114,6%), wat een effect had van +0,07 ppt. De daling in de sector "Vervoer" werd met name veroorzaakt door een prijsdaling in de categorie "Aankoop van voertuigen" (-1,3%), goed voor -0,06 ppt.

Consumentenmand

De consumentenmand waarop de CPI is gebaseerd, bestaat uit 408 goederen en diensten. Vergeleken met februari 2025:
46,3% van deze producten en diensten kende een prijsstijging, wat leidde tot een effect van +0,88 ppt;
37,0% liet een prijsdaling zien, met een gezamenlijk effect van -0,50 ppt;
Bij de overige 16,7% bleef de prijs ongewijzigd.

Zowel de prijzen van goederen (+0,4%) als diensten (+0,4%) zijn gestegen ten opzichte van februari 2025, wat resulteerde in een effect van respectievelijk +0,23 ppt en +0,15 ppt op de CPI van maart 2025.

Regering stuurt brief aan staatssecretaris Szabó met verzoek tot heroverweging renteverhoging

Zoals bekend, maakte staatssecretaris Zsolt Szabó op 24 april jongstleden bekend dat met ingang van 1 mei 2025 de rente op de openstaande coronaschuld van Aruba verhoogd zal worden van 5,1% naar 6,9%. In een poging deze verhoging te voorkomen, heeft het kabinet AVP-FUTURO een brief gestuurd aan de staatssecretaris met het verzoek om deze beslissing te heroverwegen.

De datum van 1 mei was vastgesteld als deadline voor de regeringen van Aruba en Nederland om tot overeenstemming te komen over de Rijkswet financieel toezicht, zodat het wetsvoorstel aan zowel het Arubaanse parlement als de Tweede Kamer kon worden aangeboden.
Gezien de datum en de voortgang van de onderhandelingen, gaf staatssecretaris Szabó aan dat het niet waarschijnlijk is dat de deadline gehaald wordt. Als gevolg daarvan zal hij, conform het eerder gemaakte bestuursakkoord tussen zijn voorganger Alexandra van Huffelen en toenmalig premier Evelyn Wever-Croes op 4 juni 2024, de rente opnieuw verhogen van 5,1% naar 6,9%.

In verband hiermee heeft het kabinet AVP-FUTURO op 28 april 2025 een brief overhandigd aan staatssecretaris Szabó met het verzoek om zijn besluit tot renteverhoging te heroverwegen en het bestaande bestuursakkoord van 4 juni 2024 in stand te houden.
De brief, ondertekend door premier Mike Eman, minister Gerlien Croes en minister Geoffrey Wever, benadrukt dat het opstellen van een concept voor een nieuwe Rijkswet voor duurzame overheidsfinanciën een gezamenlijke inspanning is van Aruba en Nederland, met als doel een solide en toekomstbestendig kader te realiseren dat alle relevante factoren in acht neemt.

"Deze inspanning wordt onafgebroken voortgezet door beide landen, en dat betekent dat we dicht bij een definitief concept zijn om aan beide regeringen voor te leggen. Daarom kan niet gesteld worden dat de vertraging in het proces het gevolg is van nalatigheid van Aruba," aldus de brief.

De nieuwe wet is gebaseerd op begrotingsnormen. In het bestuursakkoord was afgesproken om onder andere het advies van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) met betrekking tot vergrijzing te hanteren als basis voor de normen. De regering wijst erop dat het verkrijgen van dit IMF-advies meer tijd in beslag heeft genomen dan verwacht en pas op 28 maart 2025 werd ontvangen.

De bewindspersonen leggen uit dat toen het kabinet AVP-FUTURO op 28 maart aantrad, de onderhandelingsteams al aangaven dat het door de late ontvangst van het IMF-advies moeilijk zou zijn om de deadline van 1 mei te halen.
Zij herinneren eraan dat in het bestuursakkoord al werd erkend dat het wetgevingsproces complex en langdurig is, en dat de deadline van 1 mei 2025 daardoor onrealistisch is geworden. Voordat een wetsvoorstel aan de Tweede Kamer kan worden voorgelegd, moet het eerst langs de Raad van State van het Koninkrijk, voorzien worden van een reactie op het advies, worden goedgekeurd door de Rijksministerraad, en doorlopen worden via technische interdepartementale toetsing in Nederland, gevolgd door goedkeuring in de Ministerraad van Aruba en advies van de Raad van Advies van Aruba.

"Elke van deze stappen vergt weken tot maanden. Gezien deze omstandigheden is het duidelijk dat 1 mei 2025 niet haalbaar is en dat Aruba gestraft wordt voor een situatie buiten haar macht," zo benadrukt de brief.
Met betrekking tot de huidige stand van de onderhandelingen stellen de bewindslieden in de brief dat men zich momenteel in de afrondende fase bevindt en dat de laatste details met zorg worden besproken, wat passend is voor een wet van fundamenteel belang voor zowel Aruba als Nederland.

"Ons kabinet zet zich volledig in om het proces tijdig te voltooien en heeft onze teams duidelijke instructies gegeven om uiterlijk op 1 mei 2025 alle nationale documenten aan te leveren bij BZK, zodat Aruba zijn deel van de afspraken nakomt," aldus de regering.
Men voegt daaraan toe dat het van belang is om in deze context te onderstrepen dat het kabinet AVP-FUTURO expliciet in het regeerakkoord heeft opgenomen dat men zal werken aan de implementatie van een Rijkswet voor financieel toezicht, wat het commitment onderbouwt dat het kabinet reeds bevestigde aan de Nederlandse autoriteiten tijdens het recente werkbezoek aan Aruba.

Als motivering voor het verzoek tot heroverweging van de renteverhoging legt de regering van Aruba uit dat zij, gezien de geleverde inspanningen en geschetste omstandigheden, de verhoging van 5,1% naar 6,9% als disproportioneel en ongevoelig voor Aruba beschouwt. "Ons kabinet heeft zijn inzet getoond om Aruba op het pad van financiële stabiliteit te brengen. Aruba verdient het niet om gestraft te worden voor factoren buiten haar invloedssfeer," aldus de regering.

Daarbij merkt men op dat Aruba, met goedkeuring van Nederland, het IMF zelf heeft verzocht om assistentie bij de voorbereiding van de Rijkswet. Het kabinet AVP-FUTURO benadrukt dat uit diverse gesprekken met het IMF, de Wereldbank, internationale commerciële banken en anderen, is gebleken dat de renteverhoging en het uitblijven van een akkoord over de Rijkswet een negatief effect kunnen hebben op toekomstige leenvoorwaarden voor Aruba.
Om die reden verzoekt het kabinet AVP-FUTURO staatssecretaris Szabó om zijn besluit te heroverwegen en Aruba een redelijke termijn van zes weken te geven om tot consensus te komen over de definitieve wettekst en om het formele wetgevingsproces op te starten.

De regering wijst erop dat Aruba weinig invloed heeft op het verdere verloop van het proces, aangezien het voorstel eerst moet worden ingediend bij de Rijksministerraad en vervolgens bij de Raad van State van het Koninkrijk, voordat het formeel kan worden aangeboden aan de Tweede Kamer. Ze benadrukken dat eventuele vertragingen in dit traject door Nederlandse wetgevingsprocedures niet op het conto van Aruba mogen worden geschreven.

"Wij vertrouwen erop dat u de inzet en goede wil van Aruba zult waarderen en bereid bent een eerlijke en redelijke beslissing te nemen, in het belang van ons gezamenlijke doel: gezonde overheidsfinanciën, zelfredzaamheid voor Aruba, en sterke banden binnen het Koninkrijk," zo besluit de brief.

ARUBAVANDAAG

Activisten van Bonaire demonstreren bij het Catshuis tegen gebrek aan klimaatmaatregelen

(TheDailyHerald) – Een groep demonstranten verzamelde zich vrijdagochtend bij het maandelijkse overleg van de Rijksministerraad om aandacht te vragen voor de urgente klimaatdreiging waarmee Bonaire wordt geconfronteerd. Hoewel staatssecretaris Ferenc Zsolt Szabó de groep passeerde op weg naar de vergadering, zou hij naar verluidt niet hebben opgemerkt dat de actievoerders Bonaire vertegenwoordigden.

Vertegenwoordigers van Greenpeace en activisten uit zowel Europees Nederland als Caribisch Nederland sloegen de handen ineen om te protesteren tegen wat zij zien als aanhoudende vertragingen van de Nederlandse overheid in het invoeren van effectief klimaatbeleid.
“Bonaire kan niet langer wachten,” zei Marieke Vellekoop, directeur van Greenpeace Nederland, die deelnam aan het protest.

De demonstranten posteerden zich voor de poorten van het historische Catshuis, waar wekelijks de ministerraad en maandelijks de Rijksministerraad bijeenkomen. Hun spandoeken—met teksten als “See you in court” en “Nos ta warda bo den korte” (Papiaments voor “We wachten op je in de rechtszaal”)—waren duidelijk zichtbaar voor ministers, staatssecretarissen en journalisten die het terrein betraden.

De protestleuzen verwezen naar de aankomende Klimaatzaak Bonaire, die op 7 en 8 oktober dient bij de rechtbank in Den Haag. De rechtszaak, aangespannen door Greenpeace Nederland samen met acht inwoners van Bonaire, stelt dat de Nederlandse overheid tekortschiet in de bescherming van het eiland tegen de gevolgen van klimaatverandering en krachtiger moet optreden om de uitstoot van broeikasgassen—met name CO_2—te verminderen.

“Wij hebben in januari aanvullende stukken ingediend en verwachten in juni een reactie van de overheid. Daarna gaat de zaak in oktober de inhoudelijke fase in,” aldus Churmer Bomba, geboren op Bonaire en campagnevoerder voor Greenpeace. In gesprek met dagblad Amigoe benadrukte hij de urgentie: “Het beleid moet versneld worden—de bewoners van Bonaire lopen nú al risico.”

De activisten uitten hun bezorgdheid dat klimaatbeleid geen prioriteit lijkt te hebben bij het huidige Nederlandse kabinet. Vrijdag zou minister Sophie Hermans, verantwoordelijk voor Klimaat en Groene Groei en afkomstig van de rechtse VVD, haar plannen presenteren. Greenpeace bleef echter sceptisch. “Wat we nu zien zijn cadeautjes voor het bedrijfsleven, geen klimaatbeleid,” aldus Vellekoop. “We weten niet wie deze VVD-minister probeert te overtuigen, maar in de rechtszaal zal de overheid met een veel sterker verhaal moeten komen.”

Greenpeace toonde zich hoopvol over de uitkomst van de rechtszaak en verwees naar een eerdere juridische overwinning op het gebied van stikstofbeleid. In die zaak oordeelde de rechter dat de overheid zich ten minste aan haar eigen milieuwetten moet houden. Voor de Klimaatzaak Bonaire geldt eveneens dat de Nederlandse staat wettelijk verplicht is om de uitstoot van broeikasgassen met 55% te verminderen vóór 2030.

Minister Hermans, die tevens vicepremier is namens de VVD, arriveerde vroeg bij het Catshuis, waardoor het onduidelijk is of zij de demonstratie heeft gezien. Amigoe vroeg haar ministerie om een reactie, maar heeft vooralsnog geen antwoord ontvangen.

Regering grijpt in om containerkosten te beperken te midden van regionale logistieke verstoringen

(CuraçaoChronicle) – In reactie op toenemende zorgen over oplopende kosten bij Curaçao Port Services (CPS), heeft de regering een nieuwe ministeriële regeling uitgevaardigd om consumenten te beschermen tegen prijsstijgingen als gevolg van vertragingen in de scheepvaart en regionale logistieke knelpunten.

De maatregel, deze week aangekondigd, richt zich op de extra kosten voor het gebruik, ophalen en retourneren van containers in de privaat beheerde haven van het eiland. Volgens de autoriteiten zijn deze kosten—beschreven als een tijdelijke “containerborg”—het gevolg van uitzonderlijke verstoringen in internationale vaarroutes, maar vormen ze een toenemende last voor consumenten doordat ze via hogere winkelprijzen worden doorberekend.

Om de kettingreactie op huishoudbudgetten tegen te gaan, introduceert de regeling een solidariteitsmodel waarbij de kosten gedeeld worden. Onder dit model heeft CPS ermee ingestemd de kosten voor containerafhandeling, opslag en levering tijdelijk op te schorten zolang de noodmaatregel van kracht is. Daarnaast zal Douane Curaçao boetes kwijtschelden die normaal gesproken aan importeurs worden opgelegd wanneer containers langer dan 21 dagen op het terminalterrein blijven staan.

Regeringsfunctionarissen benadrukken dat de maatregel nauwelijks invloed zal hebben op de nationale begroting van Curaçao. De focus ligt op het beschermen van de koopkracht van de bevolking, zodat basisgoederen toegankelijk blijven ondanks externe druk.

De tijdelijke regeling komt na zware verstoringen in de aanvoerketens vanuit Panama en Cartagena—twee cruciale overslagpunten voor Curaçao. Een droogte die de doorvaart door het Panamakanaal belemmert, evenals aanhoudende infrastructurele problemen en vertragingen in de haven van Cartagena, hebben geleid tot een ophoping van inkomende containers bij CPS, die de beperkte capaciteit van het terrein overschrijdt. Ook lokaal kampt de haven met operationele vertragingen als gevolg van feestdagen, waaronder Carnaval en Pasen, die zijn verergerd door een recente staking bij de douane. De regering waarschuwt dat komende feestdagen de doorstroming van goederen opnieuw kunnen vertragen.

Doordat de fysieke ruimte op het containeryard onder druk staat, is CPS genoodzaakt om containers op elkaar te stapelen, wat de verwerking aanzienlijk vertraagt. In reactie daarop geeft het bedrijf prioriteit aan containers met essentiële en tijdgevoelige goederen, zoals bouwmaterialen, elektronica en bederfelijke waren. Deze selectie gebeurt in nauwe samenwerking met klanten, zodat kritieke ladingen tijdig worden vrijgegeven.

Het snelle ingrijpen van de overheid weerspiegelt de groeiende bezorgdheid over inflatoire druk als gevolg van wereldwijde scheepvaartproblemen en onderstreept haar inzet om consumenten te beschermen en tegelijkertijd de economische stabiliteit te waarborgen.

Tweede Kamer maakt zich zorgen over wapengeweld en jeugdcriminaliteit op Curaçao

(CuraçaoChronicle) – Aanhoudende zorgen over wapengeweld en het bezit van illegale vuurwapens op Curaçao hebben geleid tot schriftelijke vragen in de Tweede Kamer. Kamerleden Raoul White en Songül Mutluer van GroenLinks-PvdA hebben de Nederlandse regering om opheldering gevraagd over haar aanpak van illegale wapens op het eiland en het voorkomen van jeugdige betrokkenheid bij criminaliteit.

De parlementaire vragen werden op 22 april ingediend bij de minister van Justitie en Veiligheid en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In hun vragen stellen White en Mutluer onder meer hoe de autoriteiten jongeren proberen te behoeden voor blootstelling aan wapens en crimineel gedrag. Ook willen zij weten of jeugdorganisaties op Curaçao voldoende middelen ontvangen om effectieve preventieve programma’s uit te voeren—en of Nederland bereid is aanvullende ondersteuning te bieden.
Een ander punt van zorg is de illegale wapenhandel via online kanalen. De Kamerleden vragen welke stappen worden ondernomen om digitale wapenhandel tegen te gaan, en of de samenwerking tussen opsporingsdiensten binnen het Koninkrijk voldoende functioneert. Zij roepen het Nederlandse kabinet op om de gezamenlijke strategie met Curaçao en de andere eilanden te evalueren en waar nodig te versterken.
De vragen volgen op recente berichten over verscherpte politiecontroles op wapens op Curaçao. Daarnaast kondigde de Curaçaose minister van Justitie, Shalten Hato, onlangs aan dat de maximale gevangenisstraf voor illegaal wapenbezit zal worden verdubbeld, van vier naar acht jaar.
White en Mutluer willen opheldering over hoe nauw de Nederlandse regering de ontwikkelingen op het eiland volgt, welke rol Nederland speelt in dit vraagstuk, en welke middelen beschikbaar zijn om de openbare veiligheid op Curaçao te ondersteunen.